Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT — פרייז 15 גראָשען — הײַנט 10 זײַטען

לאָדזשער פאָלקסבלאַט

№ 180 | Łódź, Środa, 3 sierpnia 1932 r. | צענטער יאהרגאנג | לאדז, מיטוואך, א אב תרצ״ב | № 180

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

ווײַטערדיגער בלוטיגער טעראָר
ווערט אָנגעווענדעט דורך די היטלערישע באַנדעס
גראַנאַטען אין יודישע וואוינונגען. — יודישע סוחרים בעקומען דראָהונגס-בריף. — אָנפאַל אויף א גרופּע יודישע עמיגראַנטען אין ברעמען

בערלין, 2 (ספּ. טעל.)

באַלד נאָכ'ן פערעפענטליכען דעם רעזולטאַט פון די וואַהלען אין דײַטשלאַנד איז געוואַקסען די כוואַליע פון בלוטיגע פּאָליטישע אַטענטאַטען.

אין אָלדענבורג איז געקומען צו אַ פּעיבערסענער שיסערײַ צווישען צוויי היטלערישע אָפּטײלונגען, וועלכע האָבען געדעכענט, אַז זיי האָבען פאַר זיך קאָמוניסטען.

אַלס עפּעס אויף די זונטאָג'דיגע בלוטיגע אַטענטאַטען איז קעניגסבערג פערפלייצט געוואָרען מיט קאָמוניסטישע אויפרופען, וועלכע פאָדערען אויף צום גענעראַל-שטרייק, מיטאָגצייט איז אויף דער קאָמוניסטישער דרוקערײַ אָנגעפאַלען אַ היטלערישע באָיובקע און האָבען איבגאַנצען זי דעמאָלירט, דערבײַ זענען עטליכע אַרבײַטער פון דער דרוקערײַ שווער פערוואונדעט געוואָרען.

אין ברעסלוי זענען אויסגעבראָכען אונרוהען און אין מיטען שטאָט איז געקומען צו אַ שטאַרקען צוזאַמענשטויס צווישען היטלעריסטען און סאָציאַליסטען, די היטלעריסטען האָבען בעזעצט דעם צענטער שטאָט און אָנגעהויבען אַ שיסערײַ. ערשט די פּאָליציי האָט צוטריבען די מאַניפעסטאַנטען, אַרעסטירענדיג עטליכע צעהנדליג פערזאָן.

בערלין, 2 (ספּ. טעל.)

אין די רעפּובליקאַנישע קרייזען הערשט די איבערצייגונג, אַז די אַקטען פון בלוטיגען טעראַר, וואָס ווערען אָנגעווענדעט דורך די היטלעריסטען און די אונרוהען וואָס ווערען דורך זיי פּראָוואָצירט האָבען דעם צוועק צו שאַפען אַזאַ לאַגע, וועלכע זאָל זײַן אַנ'אויסרייד צו אַ מלוכה-אַטענטאַט פון היטלערן.

בערלין, 2 (ספּ. טעל.)

די צענטער-צײַטונגען בעצייכענען, אַז אין פערלויף פון נעכטיגען טאָג זענען אַלס קרבנות פון די פּאָליטישע קאַמפען געפאַלען 11 טויטע און 78 פערוואונדעטע דער דאָזיגער בלוטיגער שביט איז אויסשליסליך דאָס ווערק פון דער היטלעריסטישער פּראָוואָקאַציע.

בערלין, 2 (יט״א טעלעגראַפיש)

דער אַנטיסעמיטישער טעראָר אין קעניגסבערג און אויף דער פּראָווינץ ווערט כסדר שטאַרקער. די אָנגעזעהענסטע סוחרים בעקומען פון די היטלעריסטען דראָהונגס-בריף. אין קרייצבורג (אויבערשלעזיע) האָבען היטלעריסטען געוואָרפען האַנד-גראַנאַטען אין דער שענק פון דעם יוד טויבער און אין דער וואוינונג פון שלמה עפּשטיין. די גראַנאַטען האָבען אָנגעטון גרויסע היזקות.

ברעמען, 2 (ספּ. טעל.)

אין ברעמען געפינט זיך איצט אַ גרופּע יודישע עמיגראַנטען וואָס וואַרטען אויף אַ שיף קיין אַמעריקאַ. דערווייל וואוינען די עמיגראַנטען אין אַ האָטעל, הײַנט ווען די עמיגראַנטען האָבען פערלאָזען דעם האָטעל זענען זיי בעפאַלען געוואָרען דורך אַ גרופּע היטלעראָווצעס, עטליכע יונגעלײַט פון פוילען האָבען געשטעלט אַנ'ענערגישען ווידערשטאַנד.

אין רעזולטאַט פון געשלעג וואָס האָט זיך ענטוויקעלט זענען עטליכע יודען צושלאָגען, עטליכע היטלעראָווצעס זענען אָבער אויך שווער פערוואונדעט געוואָרען, די אָנגעקומענע פּאָליציי האָט אַרעסטירט עטליכע היטלעריסטען און עטליכע עמיגראַנטען.

בערלין, 2 (ספּ. טעל.)

פון גאַנץ דײַטשלאַנד מעלדעט מען וועגען נײַע טעראָר-אַקטען פון די היטלער-לײַט, אין מאַלבאַרק האָבען זיי געשאָסען אין די פענסטער פון פּאָליציי-אינספּעקטאָר מאַלבאַרק, דאַן האָבען זיי געוואָרפען פלעשער מיט גאַזען און זויערשטאָף, ס'איז אויך אויסגעפיהרט געוואָרען אַנ'אַטענטאַט אויפ'ן פיהרער פון די פּראָפּ. פעראייניגען ראַטמאַן כאהן.

אין אַרטעלסבורג זענען אויסגעהאַקט געוואָרען די שויבען אין די יודישע געוועלבער, אין ליגניץ איז געוואָרפען געוואָרען אַ באָמבע אויפ'ן „פאָלקס-הויז", ענליכע אָנפאַלען זענען פאָרגעקומען אין אַ גאַנצע רייה אַנדערע שטעט.

היטלער-עמיסאַרען אין ווין

ווין (יט״א) אויף דער לעצטער זיצונג פון עסטרײַכישען נאַציאָנאַל-ראַט האָט דער פיהרער פון די קריסטליך-סאָציאַלע קונשאַק געהאַלטען א שאַרפע רעדע געגען דער היטלעריסטישער אַגיטאַציע אין עסטרײַך. קונשאַק האָט פעסטגעשטעלט, אַז די נאַציאָנאַל-סאָציאַליסטישע העצע ווערט געטריבען דורך ספּעציעלע עמיסאַרען, וועלכע זענען דעלעגירט געוואָרען פון דײַטשלאַנד.

עס געהען אַרום קלאַנגען, דאָס די עסטרײַכישע רעגירונג האָט בדעה אַרויסצושיקען פון עסטרײַך היטלער'ס פערטרויאַונגס-מאַן אין עסטרײַך דר. האַבּיכט.

אויסלענדישע פּעסער וועלען נישט ביליגער ווערען

וואַרשא, 2 (טעלעפאָניש)

ווי מיר דערוויסען זיך פון אָפיציעלע קרייזען, וועלען די פּרײַזען אויף אויסלענדישע פּעסער אויף די זומער-חדשים נישט פערקלענערט ווערען.

די בעגרענצונג אין אַרויסגעבען אויסלענדישע פּעסער האָט זיך אַרויסגעשטעלט אַלס נוצליכע.

Dr. Wajnberg

ספּעציאַליסט פון האַרץ- און לונגען-קראַנקהייטען

ציגעל-גאַס 11, טעל. 126 02

נעמט אָן פון 9–10 פריה, 3–4 און 8–9 אָוונד.

רעשטען

לאָדז, נאָוואָמיעסקאַ 5

פראָנט, 2-טער שטאָק

פערשידענע קאַמגאַרנס, ביליצער, טאַמאַשאָווער און לאָדזער אויף אַנציגער און פּאַלטענס

ווי אויך די מאָדערנסטע דאַמען-שטאָפען אויף פּאַלטנס און קאָסטיומען

מיט 30% ביליגער

קומט און איבערצייגט אײַך, בײַ

SZCZĘSLIWY

געדענקט נאָר

אין פראָנט, II שטאָק

אַכטונג, שטריקער-פאַבריקאַנטען!

דערמיט מאַך איך בעקאַנט דער ג' קונדשאַפט, אַז פון הײַנט אָן בין איך אַרויסגעטרעטען פון דער שלאָסערײַ מאַטשעיעווסקי, זאַכאָדניאַ 16 און האָב געעפענט מײַן אייגענע

מעכאַנישע ווערקשטעל

13 שוו. יאַקובאַ 13

וואו עס ווערען אויסגעפיהרט זעמטליכע אַרבײַטען אונטער מײַן פּערזענליכער אויפזיכט דורך ערשטקלאַסיגע פאַכמענישע קרעפטען, ווי: אומאַרבײַטונג פון פערש. מאַשינען, פּרעזען, שלעסער, פליסען-מאַשינען, רענדער-מאַשינען (האַנד און קראַפט), ווי אויך שלײַפערײַ, רעגולאַציעס אויפ'ן אָרט און בײַ יענעם. פאַכמענישע פראַגען און קאָסטענאָנשלאַגען — אומזיסט.

פּינקטליכע אויספיהרונג! מעסיגע פּרײַזען!

מיט אַכטונג **שמידט און הערשקאָרן**

13 שוו. יאַקובאַ 13.

4621

די יוד. געזעלשאַפט פאַר לאַנד-קענטשאַפט אין פּוילען, אָפּט. אין לאָדז

אָרדענט אײַן פאָלגענדע אויספלוגען:

1) שבת, ד. 6-טען אויגוסט ד. י. נאָך זשגאָוו, מיליטערישען בית-עולם אונטער זשגאָוו און רודאַ-פּאַביאַניץ (געווינשטען מיטצונעמען באָד-קאָסטיומען).

2) זונטאָג, ד. 7-טען אויגוסט ד. י. נאָך גלאָוונע און אומגעגענד ווי: נײַ-זאַקאָפּאַנע, נײַ-אָטוואָצק, וואַרכאָלאָוו, פערבונדען מיט פליאַזשע, באָדען זיך א.א.וו. (געווינשען מיטצונעמען באָד-קאָסטיומען). זאַמעלפּונקט: וואַרטע-זאַל II קלאַס פון לאָדז–קאַל. וואָקזאַל פּינקטליך 7 פריה.

3) זונטאָג, ד. 14 און מאָנטאָג, ד. 15 אויגוסט ד. י. זעהר אינטערעסאַנטער אויספלוג נאָך טאָמאַשאָוו, בלענקיטנע-ושרודעל, און גראָט אין גאַגאָושיץ.

4) שבת, ד. 13, זונטאָג, ד. 14 און מאָנטאָג, ד. 15 ד. מ. נאָך ווילנע.

דער אויספלוג ווערט אײַנגעאָרדענט דורך דער איניציאַטיוו פון דער מלוכה'שער באַהן-דירעקציע אין פערשטענדיגונג מיט דער יוד. געז. פאַר לאַנד-קענטשאַפט און קאָסט 36 זל. 3-טע קלאַס און 46 זל. 2-טע קלאַס, פאַר דעם 3-טאָג-אויספלוג, און נעהמט אַרום זעמטליכע הוצאות ווי: באַהן-בילעט פון וואַרשע נאָך ווילנע און צוריק, עסן, נאַכטלעגער און בעזוכען אין ווילנע די אָרטיגע אינטערעסאַנטקייטען.

אײַנשרײַבונגען ווערען אָנגענומען ענטגילטיג ביז'ן 5-טען דעם חודש.

ביים פאָהרען פון לאָדז נאָך וואַרשע געניסען די אָנטיילנעמער פון אויספלוג פון 50 פּראָצ. באַהן-הנחה.

בעזונדערס זענען טעטיג פאָלגענדע אייגענע קאָלאָניעס פון י.ג.פ.ל.:

1) אין קאַרוויע אויף דעם באַלטיק; 2) אין קאַזשימיערזש אויף דער ווייסעל; 3) „ זאַקאָפּאַנע (יאַשטשעראָווקע); 4) „ אָרליע, בײַ וואַרשאָ.

אינפאָרמאַציעס ערטיילט און אײַנשרײַבונגען נעמט אָן דער סעקרעטאַריאַט פון דער יידישער געז. פאַר לאַנד-קענטשאַפט אין פּוילען, אָפּט. אין לאָדז, וואָלטשאַנסקאַ 35, טעלעפאָן 53-121 טעגליך אַ חוץ שבת און זונטאָג פון 8 ביז 10 אָוונד.

4619

כעמיש-באַקטעריאָלאָגישע לאַבאָראַטאָריע

פון מאַגיסטער

ב. שאַץ

פּיעטריקאָווער 37

פראָנט, 2 שטאָק.

אַנאַליזען פון קאַל, אורין לייכען און אַנד.

מעסיגע פּרײַזען.

אַכטונג בעקער-מײַסטער אין לאָדז!

מיט'ן הסכם פון ביידע צדדים מאַכען מיר בעקאַנט אַלע לאָדזער בעקער-מײַסטער, אַז עס איז געקומען צו אַ פערשטענדיגונג און מיר רופען

אַ פערזאַמלונג אויף מאָנטאָג, ד. 8. אויגוסט, 7 אַ זייגער אָוונד אין לאָקאַל פון בעקער-צעך, פּילסודסקיעגאָ 57.

די פעראייניגטע שלום-קאָמיסיע

לעאָן קראַקויער, כתריאל רובין, אהרן פּודלאָווסקי, הערצקאַ פּיווישאַק, א. יאַקובאָוויטש, בנימין העניכאָוויטש, חיים באָהם.

4626

הײַנט קומט פאַר אַנ'אָפּצײַכנונגס-טאָג לטובת דעם **„אינטערנאַט פאַר יודישע קינדער און פּערמע אין העלענובעק"**

יודען! ערפילט אײַער פליכט לגבי דער נויטיגער אינסטיטוציע!!

די רעוואלוציע אין בראזיליען

רעוואלוציאנערען אנגעהויבען א מארש אויף דער הויפטשטאט

נ י ו - י א ר ק, 2 (ספ. טעל.)

קיין ריא-דע-זשאנעירא זענען אין פערלויף פון די לעצטע 2 טעג אנגעקומען עטליכע צעהנדליג צוגען מיט מיליטער, דער פרעזידענט ווארגאס שאפט אין שנעלען טעמפא א נייע ארמעי און ברענגט אין דער הויפטשטאט אלע פראווינץ-גארניזאנען.

מאנטאג אינדערפריה איז אנגעקומען קיין ריא-דע-זשאנעירא א טראנספארט אמוניציע פון ענגלאנד, דער פרעזידענט ווארגאס וועט פרייווילליג נישט אפטרעטען און איז ענטשלאסען אונטערצושטיקען די רעוואלוציע מיט כוח.

ס א א - פ א ו ל א, 2 (ספ. טעל.)

די רעוואלוציאנערען האבען אונטערגענומען א מארש אויף ריא-דע-זשאנעירא.

די ערשטע זיצונג פון רייכסטאג

וועט געפיהרט ווערען דורך דער קאמוניסטקע קלארא צעטקין

ב ע ר ל י ן, 2 (ספ. טעל.)

ווי בעקאנט ווערט די ערשטע זיצונג פון יעדן ניי-געוועהלטען פארלאמענט געפיהרט דורך דעם עלטסטען דעפוטאט. דער עלטסטער דעפוטאט אין ניי-געוועהלטען רייכסטאג איז די בעקאנטע קאמוניסטקע קלארא צעטקין, זי וועט אלזא דארפען פיהרען די ערשטע זיצונג פון רייכסטאג.

געשטארבען דער געוו. עסטרייכישער קאנצלער גלח זייפעל

ו י ע ן, 2 (ספ. טעל.) היינט האלב 8 אינדערפריה איז נאך א לאנגער קראנקהייט געשטארבן אין עלטער פון 56 יאהר דער געוועזענער עסטרייכישער קאנצלער גלח זייפעל.

אנ'אפיציר האט דערהרגעט אנ'אנפאלער

אויף דער באהן-סטאציע איז יוזעפאוו

וו א ר ש א, 2 (טעלעפאניש) אויף דער יוזעפאווער באהן-סטאציע זענען א באנדע שיכורים אנגעפאלען אויף די פאסאזשירען וועלכע האבען געווארט אויפן צוג. איינער פון די דאזיגע שיכורים איז אויך בעפאלען דעם פארוטשניק וואלקאווינסקי. דער אפיציר פערטיידיגענדיג זיין לעבען האט אויסגעשאסען און דערהרגעט דעם אנפאלער, וועלכער האט זיך ארויסגעשטעלט אלס דער 24-יעהריגער יאן קושינסקי.

פינפטאגיגע ארבייטס-וואך

זאל איינגעפיהרט ווערען אין אמעריקא

ל א נ ד א ן, 2 (ספ. טעל.)

פון וואשינגטאן מעלדעט מען, אז דער פרעזידענט הובער פלאנט אין דער נאהענטסטער צייט צונויפצורופען א בשותפות'דיגע קאנפערענץ פון אינדוסטריעלער מיט ארבייטער, אויף וועלכער ס'זאל ארומגערעדט ווערען די פראגע פון איינפיהרען א פינפטאגיגע ארבייטס-וואך.

פראפ. פיקאר וויל זיך אויפהויבען

אויף א הויך פון 18 טויזענד מעטער

ב ר י ס ע ל, 2 (ספ. טעל.)

היינט אינדערפריה איז ארויסגעפאהרען קיין ציריך דער פראפ. פיקאר, כדי צו מאכען די לעצטע פארבערייטונגען צום אפפליהען אין דער סטראטאספערע, וואס וועט פאָרקומען דעם 7 אויגוסט.

דעם פראפ. פיקאר בעגלייטען אין זיין רייזע זיין פרוי און דריי זיהן. די גאנצע פאמיליע וועט זיין אנוועזענד ווען פראפ. פיקאר וועט אפפליהען אין דער סטראטאספערע.

דער פראפ. האט ערקלעהרט, אז ער וויל זיך אויפהויבען לכל-הפחות אויף א הויך פון 18 קילאמעטער.

פראפ. פיקאר גרייט זיך צום נייעם פליה אין דער סטראטאספערע

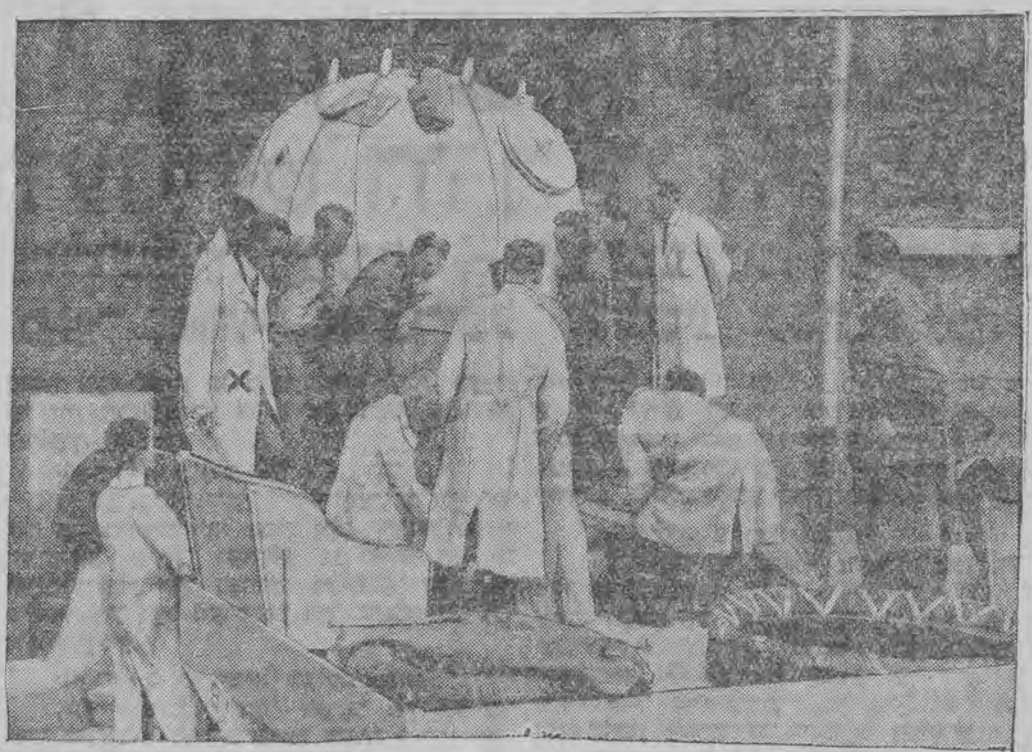

אלס נייער פראנצויזישער באטשאפטער אין לאנדאן

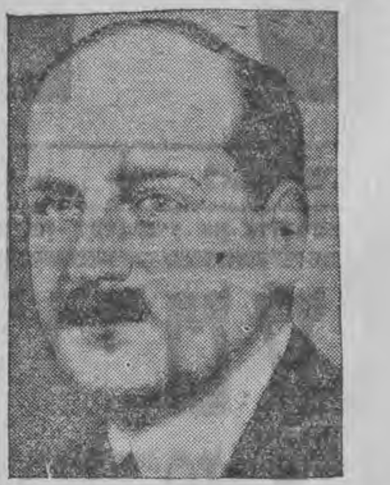

ווערט פאראויסגעזעהען דער געוו. פינאנץ-מיניסטער פלאנדין.

שרעקליכע פאלגען פון אנ.אויפרייס

ל א נ ד א ן, 2 (ספ. טעל.)

צוליב אנ'אויפרייס, וואס איז פארגעקומען אין א טאבען-פאבריק, וועלכע געפינט זיך אין שכנות מיט'ן גרויסען האטעל „ריץ" זענען אומגעקומען 4 פרוי, 20 זענען פערוואונדעט געווארן.

גארגולאווס אפעלאציע-פראצעס

פ א ר י ז, 2 (ספ. טעל.)

גארגולאווס פראצעס פאר'ן העכסטען טריבונאל וועט פארקומען צווישען 27 און 29 ד. ח.

פוילישער גענעראל - קאמיסאר אין דאנציג

אינטערווענירט לטובת א יוד

ד א נ צ י ג, 2 (ספ. טעל.)

אין צוזאמענהאנג מיט'ן אנפאל פון די היטלערארווצעס אויפ'ן פוילישען בירגער, דעם יוד גאליצקי, האט זיך דער פוילישער גענעראל-קאמיסאר געווענדעט צום דאנציגער סענאט מיט א פאדערונג וועגען ענטשעדיגונג.

מאסענהאפטע טויט-אורטיילען

נאכ'ן דערשטיקען די רעוואלוציע אין פערו

נ י ו - י א ר ק, 2 (ספ. טעל.)

נאכדעם ווי די רעוואלוציע אין פערו איז דערשטיקט געווארען האבען די שטאנד-געריכטען אנגעהויבען צו ארבייטען מיט א שטארקער ענערגיע אין דער גאנצער רעפובליק.

אין פערלויף פון די לעצטע וואכען זענען פער'משפט געווארען צום טויט 100 פערזאן, פון וועלכע 45 זענען שוין געקעפט געווארען, 300 פערזאן זענען פער'משפט געווארען אויף לאנג-יעהריגע תפיסה.

באליווישע ארמעע ארויף אויף דער פאראגוואיער טעריטאריע

די מלחמה האט זיך אויף אנ'אמתען צופלאקערט

נ י ו - י א ר ק, 2 (ספ. טעל.)

דער באליווישער פארלאמענט האט בעשלאסען א מאבילזאציע און די פערגרעסערונג פון דער ארמיי פון 4700 מענשען אויף 20 טויזענד.

מאנטאג אינדערפריה איז פארגעקומען די ערשטע שלאכט מיט דער פאראגוואיער ארמעע. די באליוויער ארמיי איז ארויף אויף דער פאראגוואיער טעריטאריע.

וו א ש י נ ג ט א ן, 2 (ספ. טעל.)

דער פארשטעהער פון דער פאראגוואיער רעגירונג האט ערקלעהרט, אז די מלחמה איז ארויסגערופען געווארען צוליב דער אפענסיווע פון באליוויען, די פאראגוואיער רעגירונג ווארפט ארונטער פון זיך די גאנצע פעראנטווארטליכקייט, די פאראגוואיער רעגירונג האט געשיקט אנ'אנקלאגע צו דער פעלקער-ליגע.

ג ע נ ף, 2 (ספ. טעל.)

אין גענעראל-סעקרעטאריאט פון דער פעלקער-ליגע איז פארגעקומען א קאנפערענץ, אויף וועלכער מ'האט געפרובט צו בעוועגען די פארשטעהער פון באליוויען און פאראגוואי צו קומען צו א פערשטענדיגונג און איבערגעבען דעם קאנפליקט אונטער אנ'אינטערנאציאנאלען ארביטראזש.

ביידע פארשטעהער האבען ערקלעהרט, אז זיי האבען נישט דערצו קיין פולמאכטען.

פאן פאפען וועט נישט זוכען קיין פארלאמענטארישע מעהרהייט

ער וויל אריינציהען די היטלעריסטען אין דער רעגירונגס-ארבייט

ב ע ר ל י ן, 2 (ספ. טעל.)

אין א געשפרעך מיט א פרעסע-פארשטעהער האט דער קאנצלער פאפען ערקלעהרט, אז זיין רעגירונג וועט נישט מאכען קיין שום בעמיהונגען צו שאפען א קאאליציע אין רייכסטאג.

איך און מיינע מיניסטארען — האט דער קאנצלער ערקלעהרט — וועלען זיך שטעלען פאר'ן רייכסטאג מיט אונזער קאנסטרוקטיווען פראגראם און שטעלען די מיטגלידער פון פארלאמענט פאר דער דעציזיע צי זיי וועלען האבען די דרייסטקייט ארפצוווארפען פון זאטעלביים אויספיהרען אונזער גרויסע ארבייט.

פאפען האט צום סוף געזאגט, אז ס'איז געקומען די צייט, ווען די נאציאנאל-סאציאליסטען מוזען אריינגעצויגען ווערען אין דער רעגירונגס-ארבייט.

דער פראקישער „גאון" לאקעטעק

איז אנגעקלאגט געווארען פאר טעראר און שלעגערייען

וו א ר ש א, 2 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט))

ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט איז דאך דעם פראצעס פון טאשעמקא און זיינע חברים ארעסטירט געווארען א צווייטער פראקישער גדול דער פיהרער פון דער מיליץ און דער רעוואלוציאנערער פראקציע פ. פ. ס. — ד"ר לאקעטעק.

ד"ר ל. איז איצט בעפרייט געווארען אויף קויציע, ער וועט בעשולדיגט, אז מיט 2 יאהר צוריק, דעם 28 אפריל 1930 האט ער מיט אנ'איינדערנעם שטעקען שווער פערוואונדעט דעם טרעגער שלמה שלאמאוויטש, דאן האט ער דורך דראהונגען פון ע"מארדען שלאמאוויטש'ן און א געוויסען חיים לעמאנאד, זיי געצוואונגען צו פערלאזען די ארבייט אין ווארשעווער שעכט-הויז, דער ענין שטעלט זיך פאר אויף פאלגענדען אופן. די צוויי יודישע טרעגער-ארבייטער פון עופות-שעכט-הויז אויף פראנטשישקאנער גאס שלאמאוויטש און לעמאנאד האבען זיך אפגעזאגט ארייצוטרעטען אין פראפ. פע"איין, וואו לאקעטעק איז געווען פארזיצער לאקעטעק איז דעריבער גע-קומען אין שעכט-הויז מיט א גאנצע באנדע און פערלאנגט אריינטרעטען אין פע"אין, אדער 1200 זלאטיס געלד, ווען די ארבייטער האבען זיך אפגעזאגט איז לאקעטעק מיט זיין גאנצע באנדע אנגעפאלען אויף די טרעגער-ארבייטער און זיי נעהרדערליך געשלאגען, איצט וועט לאקעטעק האבען דערפאר א פראצעס.

די הויפט-וואהל-קאמיסיע

שטעלט פעסט די רעזולטאטן פון די וואהלען אין דייטשלאנד

באַראָן רינטעלען פערלאָזט וואַרשאַ

איז צוזאַמענהאַנג מיט'ן אינצידענט פון לעצטן זונטאָג

בערלין, 2 (ספּ. טעל.)

דער פּוילישער באָטשאַפטער אין בערלין איז היינט געווען אין דייטשן אויסערן־מיניסטעריום און האָט איבערגעגעבן די נאָטע פון דער פּוילישער רעגירונג וועגן דעם אינצידענט מיט'ן דייטשן דיפּלאָמאַט אין וואַרשאַ באַראָן רינטעלען.

אין דייטשן אויסערן־מיניסטעריום האָט מען ערקלערט, אַז דער ענין איז אַלזייטיג אויסגעפאָרשט געוואָרען און ס'איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז באַראָן רינטעלען האָט ריכטיג געהאַנדעלט (?)

בערלין, 2 (ספּ. טעל.)

פון זיכערע קוועלען טיילט מען מיט, אַז אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן דערמאָהנטען אינצידענט וועט באַראָן רינטעלען פערלאָזען וואַרשאַ, קיין ווייטערדיגע פאָלגען וועט דער אינצידענט נישט ברענגען.

פּוילען ווידער געוואונען דאָס ערשטע אָרט אין הונדערט מעטער לויף

אויף דער ספּאָרט־אָלימפּיאַדע

לאָס־אַנזשעלאָס, 2 (ספּ. טעל.)

די גרעסטע סענסאַציע פון היינטיגען טאָג אויף דער אָלימפּיאַדע איז דער פינאַל אין הונדערט מעטער לויף. די ערשטע צו די מעטע איז צוגעקומען די פּוילישע לייכט אַטלעטיק וואַלאַשעוויטש אין 11,9 ספּק. דאָס צווייטע אָרט פערנעהמט דער קאַנאַדער סטינקאַ.

ס'איז היינט אויך באַקאַנט געוואָרען די רעזולטאַטען פון זשורי איבער אַרטיסטיש־קינסטלערישע אַרבייטען 2 פּאָלאַקען האָבען באַקומען אויסצייכנונגען.

געשטאָרבען אַ יודיש־ענגלישער זשורנאַליסט

סידני, (י.ט.אַ.) דאָ איז געשטאָרבען אין עלטער פון 51 יאָהר דער באַקאַנטער יודיש־ענגלישער זשורנאַליסט, קאָרעספּאָנדענט פון „דיילי טעלעגראַף" אין אויסטראַליען מ. מייערס. דער פערשטאָרבענער איז געווען אַ זוהן פון געוו. רעדאַקטאָר פון „דזשויאיש קראָניקל" אשר מייערס.

מ. מייערס האָט פאַר זיין אָפּפאָהר קיין אויסטראַליען זיך אַקטיוו באַטייליגט אין יודישען געזעלשאַפטליכען לעבען אין לאָנדאָן.

אויפגעלעזט אַ יוד. אַרבייטער ספּאָרט־קלוב אין קיעלץ

קיעלץ, (י.ט.אַ.) די פּאָליציי־מאַכט האָט אויפגעלעזט דעם יודישען אַרבייטער־ספּאָרט קלוב „מלאָדזשיעזש" אין קיעלץ. גלייכצייטיג זיינען אַרעסטירט געוואָרען די אָנפיהרער און 17 מיטגלידער פון קלוב.

רעוויזיאָניסטען זאָלען אונטערשטיצען די ציונ. עקזעקוטיווע

אויף דער סעסיע פון אַקציאָנס־קאָמיטעט

לאָנדאָן, 2 (י.ט.א. טעלעגראַפיש).

אויף דער גענעראַל־דעבאַטע איבער'ן פּאָליטישען באַריכט פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע אויף דער סעסיע פון אַקציאָנס־קאָמיטעט, האָט גענומען אַ וואָרט לעאָ מאָצקין, אויף די פריהערדיגע סעסיעס פלעגט מאָצקין נישט קיין אָנטייל נעהמען.

אַן אַלגעמיינע באַפרידיגונג, האָט אַרויסגערופען די האַלטונג פון די רעוויזיאָניסטען, וועלכע איז געקומען צום אויסדרוק דורך די רעדע פון רישאַ"ר ליכטהיים, וועלכער האָט פעסטגעשטעלט, אַז די דיפערענצען פון דער ציונ. עקזעקוטיווע און די רעוויזיאָניסטען פערקלענערען זיך, ס'איז נישט אויסגעשלאָסען, אַז די עקזעקוטיווע וועט אונטערשטיצט ווערען פון די רעוויזיאָניסטען.

די דעבאַטע איז געפיהרט געוואָרען איבער די דריי הויפּט־פּונקטען: באַציהונג צום הויך־קאָמיסאַר, פרענטש־באַריכט און וואַדי האוואַריט.

איבער דער אַלגעמיינער פּאָליטישער ליניע, האָט רעפערירט דער פּרעזידענט נחום סאָקאָלאָוו, וועגען פרענטש־באַריכט — פּראָפ. בראָדעצקי.

דער מאַרש פון די וועטעראַנען אויף וואַשינגטאָן

רעכטס פּרעזידענט הובער — לינקס גען. אַרטהור, וועלכער פיהרט אָן מיט'ן מאַרש.

איבערשיכטונג פון דער יודישער יוגענד אין רומעניען

טשערנאָוויץ, (י.ט.א.) אין „טשערנאָוויצער מאָרגענבלאַט" איז ערשינען אַן אַרטיקעל פון ש. וויניגער וועגען דער נויטווענדיגקייט פון דער איבערשיכטונג פון דער יודישער יוגענד אין רומעניען צוליב דער אויסזיכטסלאָזיגקייט פון די א. ג. אַקאַדעמישע באַרופען פאַר יודען. דער אויטאָר לעגט פאָר צו גרינדען לאַנדווירטשאַפטליכע קאָאָפּעראַטיוון לויט'ן מוסטער פון די קאָאָפּעראַטיוון, וועלכע ענטוויקלען זיך אין דייטשלאַנד זייט 1923 אין הסכם מיט די פּלענער פון פּראָפ. פראַנץ אָפּענהיימער.

די דאָזיגע קאָלאָניעס באַזיצען: א) אַ לעהר־ווירטשאַפט פאַר יוגנטליכע, וועלכע באַקומען לאַנד־ווירטשאַפטליכע אויסבילדונג; ב) זיי פערנעהמען זיך מיט ביהנען־צוכט, קילטיווירען ירקות, פּרוכטען און מעדיצין־פּלאַנצען; ג) זיי פערנעהמען זיך מיט עופות־ און פיה־צוכט.

אויסערדעם ווערט געפּלאַנט צו גרינדען אַ גרעסערע לאַנדווירטשאַפטליכע קאָלאָניע אויף אַ שטח פון 300 העקטאַר ערד.

אינסטרוקציעס פון דער ארץ־ישראל־אַרבייטער־פּאַרטיי

צו דער סעסיע פון ציוניסטישען אַקציאָנס־קאָמיטעט

לאָנדאָן, (יט"א) ווי יט"א ווערט געוואָהר זיינען די אַרבייטער־פאָרשטעהער דעלעגירט געוואָרען צו דער סעסיע פון ציוניסטישען אַקציאָנס־קאָמיטעט מיט פאָלגענדע אינסטרוקציעס פון דער א"י־אַרבייטער־פּאַרטיי:

די קאָאַליציאָנס־עקזעקוטיווע פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע, וואָס איז געשאַפען געוואָרען אויף דעם לעצטען קאָנגרעס דאַרף אונגעשטערט פאָרזעצען איהר אַרבייט, עס איז נויטיג אָנצוהויבען אין דער נאָהענטסטער צייט אונטערהאַנדלונגען מיט דער מאַנדאַט־מאַכט, כדי צו דערגרייכען אַ קלאָרע פערשטענדיגונג און באַשטימען קאָנקרעטע פּלענער פון אימיגראַציע און קאָלאָניזאַציע אויף די נאָהענטסטע 4–5 יאָהר, וואָס זאָלען דערנעהנטערען דעם ציוניזם צו דער פערווירקליכונג פון זיינע קאָלאָניזאַציע־שטרעבונגען. פאַר די דאָזיגע פערהאַנדלונגען איז נויטיג אויסצונוצען אַלע איינפלוסרייכע און וואַגיגע קרעפטען פון ציוניזם.

אָנערקענענדיג די וויכטיגקייט פון אַלזייטיגער יודישער איניציאַטיוו, פּריוואַטער אָדער געזעלשאַפטליכער, פאַר'ן אויפבוי פון ארץ־ישראל האַלט די יודישע אַרבייטער־פּאַרטיי אין ארץ־ישראל, אַז איינער פון די וויכטיגסטע פליכטען פון אַקציאָנס־קאָמיטעט איז צוריקצושטעלען די וויכטיגע פּאָזיציע פון קרן־היסוד און קרן־קימת אין דער ציוניסטישער אַרבייט.

די יודישע אַרבייטער־פּאַרטיי האַלט דעם איצטיגען מצב פון דער יודישער אַגענץ פאַר נישט נאָרמאַל און נאָענטזעצליך צו די שטרעבונגען ביי איהר גרינדונג. עס איז די אויפגאַבע פון אַקציאָנס־קאָמיטעט אָנצונעהמען די נויטיגע שריט, כדי די יודישע אַגענץ זאָל אָרגאַניזירט ווערען אויף אַ ברייטער פאָלקס־באַזע און זאָל פערוואַנדעלט ווערען אין אַן אָרגאַן, וואָס אָרגאַניזירט דאָס פאָלק פאַר'ן ארץ־ישראל־אויפבוי.

— די — בעוואוסטע פעלד־בעטן

Palma-Patent

„Palma-Patent"

וואָס זיינען באַקאַנט מיט זייער פּראַקטישקייט און דויערהאַפטיגקייט מיט אַ גאַראַנטיע אויף 3 יאָהר

ווי אויך לעזשאַקעס, פעלד־בעטלעך און פעלד־בענקלעך

מאַטראַצען געבעטע שאַטקאָווע, קאַנאַדיסקע קאָזעטקעס, טאַפּטשאַנעס

בעקומט מען נור אין דער באַקאַנטער פאַבריק

לאָדז, פּולנאָצנאַ 24, טעל. 113-85

הורט דעטייל

גענעראַל מאַא

איז געפאַלען אין מאַנדזשוריען

ספּעציעלע אינסטרוקטאָרען פאַר קולטור־אַרבייט

צווישען די מינדערהייטס־אַרבייטער אין רוסלאַנד

מאָסקווא, (י.ט.אַ.) דער ראַט פון פאָלקס־קאָמיסאַר האָט באַשלאָסען, אַז ביים בילדונגס־קאָמיסאַריאַט זאָל געגרינדעט ווערען אַ ספּעציעלע אָפּטיילונג פאַר אויסבילדען אינסטריקטאָרען פאַר דער קולטור־אַרבייט צווישען די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען. די אינסטרוקטאָרען וועלען קאָנטראָלירען די קולטור־אַרבייט צווישען די מינדערהייטס־אַרבייטער אויף די פאַבריקען. אַלע קאָסטען מוזען געדעקט ווערען דורך די אונטערנעמונגען, וואָס באַשעפטיגען אַ גרעסערע צאָהל מינדערהייטען־אַרבייטער. די קולטור־אַרבייט מוז געפיהרט ווערען אין דער מוטער־שפּראַך פון די אַרבייטער. אַלע וויכטיגע באַשלוסען פון די פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען מוזען פערעפענטליכט ווערען אויך אין די שפּראַכען פון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען.

אַ קאַטעדער פאַר יודישע וויסענשאַפטען

אין דאָרפּאַטער אוניווערזיטעט

רעוועל (יט"א) לויט'ן באַשלוס פון אוניווערזיטעט־סענאַט פון דאָרפּאַט (טאַרטו'ער) אוניווערזיטעט געגרינדעט געוואָרען אַ קאַטעדער פאַר יודישע וויסענשאַפטען. די קאַטעדער נעהמט אַרום פאָלגענדע לעהר־געגענשטאַנדען: העברעאיש און די איבעריגע סעמיטישע שפּראַכען, יודישע און העברעאישע ליטעראַטור און רעליגיאָנס־פילאָזאָפיע. די קאָסטען, וואָס זיינען פערבונדען מיט דער קאַטעדער דעקט די „געזעלשאַפט צו שטיצען די יודישע וויסענשאַפטען אויף דער טאַרטו'ער אוניווערזיטעט". ווי מען רעכענט וועט די קאַטעדער זיין טעטיג שוין פון הערבסט.

אַ שטיקעל בילאַנס פון ליטווישער דיקטאַטור

דער פּלעטשקייטיביק פּאָפּלאַוסקאַס מאַכט אין „ראָבאָטניק" אַ שטיקעל סך־הכל פון די עטליכע יאָהר דיקטאַטור אין ליטע. מיר נעמען ביי איהם אַרויס אַ פּאָר ציטאַטען:

„מ'האָט פערניכט און באַוויבט די קולטור־ און בילדונגס־אָרגאַניזאַציעס פון די אַרבייטער און פּויערים.

דאָס קינסטלעך פערשיקטע געזעלשאַפטליכע לעבען האָט זיך געמוזט פערשטעקען אונטער דער ערד פון וואַנען עס פערשפּרייט זיך איבער'ן גאַנצען לאַנד.

די אומלעגאַלע אַנטיפאַשיסטישע ליטעראַטור גייט זיך פונאַנדער מאַסענווייז איבער גאַנץ ליטע. עס איז אַרויסגעגעבען געוואָרען אַ ספּעציעלער געזעץ געגען די אומלעגאַלע אָרגאַניזאַציעס און געגען קאָלפּאָרטאַזש פון רעוואָלוציאָנערער ליטעראַטור, וואָס זעהט פאָר אויס בלויז אין שטראָף — טויט־שטראָף. אַלע פּאָליטישע פּראָצעסען ווערען באַטראַכט אין פעלד־געריכטען און 150 (הונדערט פופציג!) טויט־אורטיילען זיינען שוין אַרויסגעגעבען געוואָרען.

די רעפּרעסיעס העלפען אָבער נישט. די קאָנספּיראַטיווע טעטיגקייט פערקלענערט זיך נישט, נאָר פערגרעסערט — וואַקסט. דער וווּלקיר־צושטאַנד, וואָס איז ענטשטאַנען גלייכצייטיג מיט דער דיקטאַטור, די אומבאַשטראָפטקייט פון מיליטערישע קאָמענדאַנטען (אויף יעדען קרייז אַ קאָמענדאַנט!) צווינגט די באַפעלקערונג צו קעמפען מיט דער דיקטאַטור מיט אַלערליי מיטלען.

„נייער פאלקסבלאט“

לאדז.
3 אויגוסט 1932

קולטור
אויף איין פ[illegible]

אז די „פרייסען רייטען“ , דאס ווייסען מיר שוין פון לאנג; אבער אז די מזרח-איראפעאישע יודישע, יודישיסטישע אינטעליגענץ, וואס וואוינט אין בערלין, האט זיך אזוי פרייסיש אסימילירט, דאס איז באמת א חידוש. מיר זענען פון תמיד אן געוואוינט געווען צו קוקען אויף אונזער אסט-איראפעאישער אינטעליגענץ, ווי אויף א זעהר וואוילער, ליבער, אירעאליסטישער, אבער אביסעל צו-פער'חלומ'טער און „אומפראקטישער“ גרופע. „בעשערט זענען אונז גוטע פערמעסטען, אבער דערפילען איז אונז גארנישט בעשערט“.

אבער, הפנים, נאך דער מלחמה האט זיך אלצדינג געענדערט. די פרייסען רייטען שוין זעהר פאמעלאך, און די רוסישע יודען, וואס וואוינען צווישען זיי, האבען זיך אויסגעלערנט אזוי גיך צו רייטען, ווען זיי האבען נאר א ציל. און דער ציל איז — יודישע קולטור; ריכטיגער, יודישיסטישע קולטור.

איך קאן אפט נישט פערשטעהן אונזערע יודישיסטען. פארוואס הויבען זיי אן תמיד פון דער מיט, אדער גאר פון סוף? ווי קומט עס, אז זיי האבען אזוי ווייניג זין פאר ארגאנישער ענטוויקלונג?

זי האט, דאכט זיך, אלצדינג, אונזער מאדערנע יודישע קולטור-בילדונג: הויכע אידעען, פאטאס, גרויס-פערנעם; בלויז אייגס פעהלט איהר — דער יסוד. זי דערמאהנט תמיד אן די אויטאדידאקטען, די אמאליגע יורישע משכילים, וואס האבען אלצדינג געוואוסט, א חוץ די סאמע נויטיגע, פונדאמענטאלע זאכען. זיי האבען אייך געקאנט פילאזאפירען פון מארגען ביז אוונד און שפעט אין דער נאכט אריין איבער די העכסטע פראגען פון דער וועלט, אבער אזעלכע קלייניגקייטען, ווי אריטמעטיק אדער געאגראפיע, אדער גראמאטיק, די גרונד-לאגען פון אלע וויסענשאפטען און חכמות — דאס איז זיי געווען איינגאנצען פרעמד.

און אט דער אויטאדידאקטיזם, אט דאס אריבערשפרינגען די גרונט-עלעמענטען, איז כאראקטעריסטיש פאר דעם יודישען לעזער בכלל, דעם לעזער פון יודיש. און זעהר אפט-אויך פאר דעם יודישען שרייבער, דעם שרייבער אין יודיש. מען מערקט אפט צווישען די שורות א מין אומזיכערקייט, א פערלאנג זיך ארויסצודרעהען פון דעם וואלד פון „קלייניגקייטען“, פון דעטאלען — אויף דעם גלאטען גלייכען וועג פון אלגעמיינע אידעען, פון חקירות, וואו עס פאהרט זיך אזוי ברינג, אזוי געשמאק.

און עס איז געווען דערפאר א גאנץ גוטער געדאנק צו מאכען פאר דעם יודישען מענשען דעם וועג פון וויסען א ביסעל בעקוועמער, גלאטער, גרינגער. אויב שוין אוממעגליך צו שאפען א פאלק-ביבליאטעק, ווי צ. ב. די אמאליגע פון פאוולענקאוו אדער די דייטשע פון רעקלאם, וואו א מענש זאל קאנען פאר א שיבוש אריינדרינגען אין אלע ווינקלען פון דער וועלט-קולטור; אויב פינאנציעלע אדער אנדערע מאטיווען האבען נישט צוגעלאזען די שאפונג פון אזא „ענציקלאפעדיע פון וויסען“. האט מען צום ווייניגסטען געקאנט שאפען אנ'אלגעמיינע ענציקלאפעדיע, וואו יעדער יודישער לעזער זאל קאנען אהן גרויסער מיה און קאפברעכעניש אויסגעפינען די גרונד-פאקטען פון דער וויסענשאפט, זיך בעקענען מיט די הויפט בעגריפען פון דער קולטור, אדער, נאך פשוט'ער. זיך אויסלערנען פערשטעהן די ווערטער, וואס ווערען טאגטעגליך בענוצט אין די ביכער און צייטונגען.

און עס זענען דאך פערהאן וואונדערבארע מוסטערען. אין פראנקרייך, וואו די קולטור איז אזוי הויך, וואו עס זענען פערהאן ענציקלאפעדיעס פון אלע מינים און פאר אלע צווייגען פון וויסען. איז פערהאן אויך א לעקסיקאן פאר דעם פאלק — אנ'ענציקלאפעדיע פאר די מאסען — איין באנד: דער אילוסטרירטער „לארוס“.

דארט געפינט איהר אלצדינג ממש פון פויגעל-מילך. נישטא קיין איין ווארט, וואס דריקט אויס א בעגריף, וואס זאל דארט נישט ערקלערט ווערען. נישטא קיין איין פאקט, קיין איין געשיכטליכער וויסען, וואס זאל אויסגעלאזען ווערען. פאר יעדען ווארט עטליכע שורות, אבער אין די שורות צונויפגעדרענגט אלצדינג, וואס מען מוז וויסען, און דאס מיינט — די גרונד-פאקטען.

און מען האט אנגעהויבען צו רעדען אויף דער יודישער גאס פון אנ'ענציקלאפעדיע אויף יודיש, בין איך געווען איבערצייגט, אז דאס ערשטע, וואס מען וועט שאפען, וועט זיין אזא מין יודישער „לארוס“. אנ'ענציקלאפעדיע אין איינציגען באנד, קורץ, רייך אין שטאף און צוגענגליך פאר דעם פשוטען מענשען.

אבער אונזערע ענציקלאפעדיסטען פון ווילנע און בערלין האבען נישט אזעלכע בעשיידענע השגות. א פאלק-בוך? ניין, דאס איז פאר זיי צו-ווייניג. זיי ווילען שאפען אנ'ענציקלאפעדיע, וואס זאל זיך קאנען ווייזען פאר מענשען. אנ'ענציקלאפעדיע דווקא אין צעהן בענדער. און דווקא ספעציאליסטיש, און דווקא דאס לעצטע ווארט פון דער וויסענשאפט. אמת, עס איז ווירער אמאל קויפען א הענג-לייכטער, איידער מען האט נאך א סטעליע. אבער, מילא, ווען מענשען האבען גרויסע השגות, פארוואס זאל מען אפשוואכען זייער אימפעט?

אבער, דער אימפעט איז שוין אביסעל צו-שטארק. נישט נאר האבען זיי אין בערלין גרויסע השגות, זיי האבען אויך ווייניג צייט און נאך ווייניגער בצדולד. זיי אײלען זיך. זיי ווילען שאפן אנ'ענציקלאפעדיע. וואס זאל זיין א קולטור-מאנומענט, און אין אזא קורצען שפאן צייט, וואו אגדערע וואלטען אפשר נישט געקאנט צוזאמענשטעלען א פשוטען „לארוס“.

דר. א. קאראלניק

רעקורס געגן די לעצטע וואלען צו דער יוד. קהלה אין ראדאם
צוליב די פערשידענע מאכינאציעס וואס זענען דארט פארגעקומען

ראדאם, (י. ט. א.) די טעג איז דעם ראדאמער קרייז-סטאראסטא איבערגעגעבען געווארען דער רעקורס געגען די קהלה-וואהלען פון 17. יולי ה. י. דער רעקורס שטיצט זיך אויף די פאלגענדע אויספיהרען:

די וואהלען צום ראט פון דער יודישער קהלה-פערוואלטונג אין ראדאם זענען פארגעקומען ביי אונגעוועהנליכע פערלעצונגען פון וואהל-רעגולאמין און קענען בשום אופן נישט בעשטעטיגט ווערען צוליב פאלגענדע טעמים.

די צוגרייטונגען און פיהרונג פון די וואהלען זענען געלעגען אין די הענד פון דער צו נישט-בערופענער קה"ה-פערוואלטונג, וואס אמטירט נישט דורך וואהלען, נאר דורך א נאמינאציע. געגען דער דאזיגער קהלה-פערוואלטונג איז אריינגעטראגען געווארען אנ'אנקלאגע אין העכסטען אדמיניסטראטיווען טריבונאל און די דאזיגע אנקלאגע וועט אין קורצען בעטראכט ווערען. היות די פערוואלטונג געפינט זיך אין צושטאנד פון אנ'אנגעקלאגטען, האט אויך די דורך איהר געשאפענע קאמיסיע אויף דורכצופיהרען די וואהלען צום קהלה ראט אין ראדאם נישט געהאט קיין רעכטליכע יסודות. די וואהל-קאמיסיע איז בעשטאנען אויסשליסליך פון פערזאנען פון ה' קעסטענבערג'ס גרופע, וועלכע האט אין פריהערדיגען ראט געהאט דריי פארשטעהער און עס זענען אויסגעמיטען געווארען אלע איבריגע גרופירונגען, וואס זענען רעפרעזענטירט געווען אין דעם דאזיגען ראט דורך 19 פארשטעהער. דער דאזיגער אומשטאנד בעווייזט אויך, אז די וואהל-קאמיסיע איז נעווען פעראינטערעסירט אויסצואיבען א דעצידירענדען איינפלוס אויפ'ן אויסגאנג פון די וואהלען לטובת איהרע קאנדידאטען און צום שאדען פון די איבעריגע.

אין הסכם מיט'ן רעגולאמין האט די וואהל-קאמיסיע געדארפט צונויפשטעלען די וועהלער-ליסטע לויט דעם סטאבילען רעגיסטער פון די קהלה-מיטגלידער, ווי ער ווערט געפיהרט דורך דער פערוואלטונג. אין דער וועהלער-רשימה האט געפעהלט א גאנצע רייהע וועהלער, לאנגיעהריגע איינוואוינער אין ראדאם. דאגעגען זענען אין דער רשימה געווען אריינגעטראגען פארשטארבענע, ארויסגעפאהרענע און אנדערע נישט-בערעכטיגטע צו שטימען, וועלכע האבען אפילו „געשטימט“ אין טאג פון די וואהלען.

אין וואהל-טאג האבען די קאמיסיע מיטגלידער דערלאזען א גאנצע רייהע איבערשרייטונגען פון רעגולאמין, פיהרענדיג אנ'אפענע אגיטאציע לטובת זייערע ליסטעס און בעשווערענדיג דאס אויספיהרען די וואהל פליכט אדער פעלשענדיג די וואהל-רעזולטאטען לרעה פון דער אפאזיציע. (דא ווערט געבראכט א רייהע בעווייזען פון פיהרען אגיטאציע אין די וואהל-לאקאלען און נישט דערלאזען צום שטימען).

טראץ דעם רעגולאמין האט מען נישט ערלויבט די פערטרויאונגס-מענער פון די ליסטעס 7, 8 און 13 דורכצוקוקען די קאנדידאטען-ליסטעס און איינשטימונגס ערקלערונגען. די אונטערגעשריבענע אויפ'ן רעקורס האבען זיך דערוואוסט, אז אייניגע קאנדידאטען פון די ליסטעס האבען נישט געגעבען די דורכ'ן רעגולאמין פארגעזעהענע איינשטימונגס-דעקלאראציעס. מחמת דעם האבען די דאזיגע קאנדידאטען-ליסטעס געדארפט אנערקענט ווערען אלס אונגילטיגע און מען האט אויף זיי נישט געטארט שטימען. אויב עס זענען בייגעלעגט געווארען איינשטימונגס-ערקלערונגען פון די דערמאהנטע עטליכע קאנדידאטען, זענען זיי געווען געפעלשטע

א גרופע איינוואוינער פון מושב זקנים, וואס זענען נישט בערעכטיגט צו שטימען, איז מיט א לאסט-אויטא געבראכט געווארען אין וואהל-לאקאל, וואו די זקנים האבען אפגעגעבען זייערע שטימען. די דאזיגע אלע פאקטען, וועלכע מיר בעטען אויספארשען, זאגען עדות וועגען די מעטאדען, וואס זענען אנגעווענדעט געווארען דורך דער קאמיסיע בעת'ן שטימען און וואס האבען געהאט א גרויסען איינפלוס אויף דער ריינקייט און אויסגאנג פון די וואהלען.

די ענטשיידענסטע ווירקונג אויפ'ן וואהל-רעזולטאט און מאנדאטען-פערטיילונג האבען געהאט די מיסברויכען, וואס זענען אויסגעפיהרט געווארען אין דער נאכט פון 17-טען אויף ן 18-טען יולי ד. י. דורך דער וואהל-קאמיסיע בעת'ן עצם אקט פון צעהלען די שטימען. צום צעהלען די שטימען האט מען נישט צוגעלאזען אפילו די מיטגלידער, וואס זענען דורך דער וואהל-קאמיסיע קאאפטירט געווארען. די ה"ה יונה קירשענבוים, אינדוסטריעלער און אהרן מעריך, באנק-דירעקטאר, זענען צוויי מאל אויפגעפאדערט געווארען צו פערלאזען דעם לאקאל פון דער הויפט-קאמיסיע איידער מען איז צוגעטרעטען צעהלען די שטימען. ערשט אויף דער אויפפאדערונג פון רעפערענט פון סטאראסטא ה' גוסטאוו בעטקער האבען די דאזיגע מיטגלידער פערלאזען דעם לאקאל. די ביטע פון די פערטרויאונגס-מענער פון די ליסטעס 7, 3, 11 און 13 וועגען לאזען זיי אנוועזענד זיין בעת'ן צעהלען די שטימען איז דורך דער קאמיסיע אפגעווארפען געווארען. נאכ'ן דערווייטערען די פאר דער קאמיסיע אונגעוואונשענע פערזאנען איז מען צוגעטרעטען צעהלען די שטימען. דא מוזען מיר נאטירען אנ' אונפערשטענדליכען פאקט פון מאנגעל פון אויפזיכט מצד דעם וואיעוואדישען דעלעגאט, וועלכער האט פערלאזען דעם לאקאל פון דער קאמיסיע אויף עטליכע שעה בעת דעם ענטשיידענדסטען מאמענט פון וואהל-אקט. געמליך בעת'ן פעסטשטעלען די וואהל-רעזולטאטען. אין אזעלכע פאר דער קאמיסיע גינסטיגע בעדינגונגען האט דער אויסגאנג פון די וואהלען געקענט זיין אזא אונגעוועהנליכער און ארויסרופען די אלגעמיינע פערוואונדערונג פון די וועהלער.

מחמת דער קורצקייט פון דער צייט, וואס איז בעשטימט אויף אריינטראגען דעם רעקורס, האבען מיר דערוויייל אין אונזער רשות בלויז מאטעריאל פון איין וואהל-רעוויר נר. 6, אין וועלכען עס האבען לויט דעם פערעפענטליכטען וואהל-רעזולטאט אויף די ליסטעס 7, 8, 11 און 13 געשטימט 40 פערזאן. מיר לעגען ביי א ליסטע פון 89 פערזאן, וועהלער פון דעם רעוויר, וועלכע האבען בעלעגט דעקלאראציעס מיט דער גרייטקייט צו שטיצען זיי מיט א שבועה פאר'ן געריכט, אז זיי האבען אפגעגעבען זייערע שטימען אויף די אויסגערעכענטע 4 ליסטעס. מיר בעמערקען, אז די בייגעלעגטע רשימה נעהמט נאך נישט ארום אלע וועהלער פון דעם דאזיגען רעוויר. פון דאנען איז צו זעהן, אז בלויז אין איין רעוויר, דעם פערהעלטניסמעסיג קלענסטען האט זיך שוין איצט ארויסגעוויזען, אז עס פעהלען 55 פראצ. פון אונזערע שטימען, וואס עס האט געהאט א דעצידירענדען איינפלוס אויפ'ן פעסטשטעלען דעם אויסגאנג פון די וואהלען און אויף דער מאנדאטען-פערטיילונג. מיר ספק'ן נישט, אז דער זעלבער מעטאד איז געווען אנגעווענדעט אין אלע איבעריגע רעווירען און אזוי ארום האט מען אונז בערויבט 6 מאנדאטען אדער מעהר. מיר ערלויבען זיך לסוף צו לענקען די אויפמערקזאמקייט פון ה' סטאראסטא, אז די מיטגלידער פון דער וואהל-קאמיסיע און אנדערע אנהענגער פון ה' קעסטענבערג'ס גרופע האבען געשעפט מוט צו זייער האנדלונג פון דער אפען-גינסטיגער בעציהונג צו זיי מצד דער לאקאלער מאכט. די שטראפלאזיגקייט פון די ארויסטרעטונגען פון די באיובקעס פון דער דאזיגער גרופע און די ריקזיכטסלאזע בעהאנדלונג פון אנהענגער פון די אפאזיציאנעלע ליסטעס הן אויף די פארוואהל-מיטינגען, הן אין טאג פון די וואהלען האבען אין א נישט-קליינער מאס געהאט א השפעה אויף דער וואהל-פראקוועני און אויפ'ן רעזולטאט פון די וואהלען.

עס איז נעגויג צו גאטירען פאלגענדע פאקטען:

1) די אויפפאדערונג פון פאליציי-קאמענדאנט צו די וועהלער אין סקארישעוו, אז זיי זאלען שטימען אויף די ליסטעס פון ה' קעסטענבערג,

2) דאס פונאנדערטיילען וואהל-צעטלען לטובת די קאנדידאטען פון ה' קעסטענבערג דורך דעם פאליציי-פונקציאנאר, וואס האט אין טאג פון די וואהלען געהאט דינסט פאר דעם לאקאל פון דער וואהל-קאמיסיע אין מאגיסטראט,

3) דאס ארעסטירען עוב און אין טאג פון די וואהלען 4 אנהענגער פון אונזערע ליסטעס, בעת פון געגנערישען צד האט מען קיינעם נישט פערהאלטען נישט קוקענדיג דערויף, וואס פון יענעם צד האט מען אויפגעריסען מיטינגען און בעגאנגען טערער-אקטען.

אין די דאזיגע בעדינגונגען מחמת דאס אנקלאגען די פערוואלטונג פון דער ראדאמער קהלה צום העכסטען אדמיניסטראטיווען טריבונאל. מחמת דעם פארטייאישען צוזאמענשטעל פון דער וואהל-קאמיסיע, מחמת דער פערגוואלדיגונג פון די וואהל-רעגולאמין-פארשריפטען און מחמת דעם פעסטגעשטעלטען פעהלען און מאכינאציעס מיט וואהל-צעטלען, בעטען מיר העפליכסט דעם ה' ראדאמער סטאראסטא:

א) סקאסירען די וואהלען, וואס זענען פארגעקימען דעם 17-טען יולי ה. י.

ב) פעראָרדענען דורכפיהרען נייע וואהלען אונטער דער לייטונג פון א וואהל-קאמיסיע, וואס זאל רעפרעזענטירען אלע גרופירונגען און

ג) אפשטעלען דאס איבערנעהמען די פונקציעס דורך די נייע ארגאנען, וואס זענען געוועלט געווארען דעם 17-טען יולי ה. י. ביז דער צייט, וואס דער דאזיגער רעקורס וועט בעטראכט ווערען.

9 נייע יודישע דערפער
בעשעפטיגט יודישע ארבייטער ביי עפענטליכע ארבייטען

(בריף פון ארץ-ישראל)

דאס דירעקטאריום פון יודישען נאציאנאל-פאנד האט אין איינע פון זיינע לעצטע זיצונגען בעשטימט פונאנדערצוטיילען דעם באדען פון וואדי-חווארית, וואס איז געקויפט געווארען א דאנק די ציוניסטען אין קאנאדע, וועלכע האבען זיך אונטערגענומען צו דעם צוועק צונויפזאמלען א מיליאן דאלאר אין 10 יאהר.

דער באדען פון וואדי חווארית דארף ענטהאלטען איבער 30 טויזענד דונאם, אבער נישט די גאנצע ערד איז שוין גרייט צו בעארבייטען.

אויף דעם אויבענדערמאנטען באדען דארפען לויט דער בעשטימונג געגרינדעט ווערען 9 נייע דערפער פאר טויזענד יודישע פאמיליעס, ד. ה. בערך 5 טויזענד נפשות. א גרויסער טייל פון דעם בעשטימטען באדען ווערט געגעבען פאר דער קאלאניזאציע פון מיטעלשטאנד יודען, בערך 450 פאמיליעס. דער איבריגער באדען איז בעשטימט פאר ארבייטער, צווישען וועלכע עס זענען פערעכענט 70 פאמיליעס פונ'ם הפועל-המזרחי און אייניגע צעהנדליגער פאמיליעס פון די תימנער יודען, אזוי אז אין דער איצטיגער ערד-פערטיילונג פאר אינטענסיווער קאלאניזאציע איז דאס רעליגיעזע יודענטום נישט געקריוודעט געווארען.

צוטיילען דעם באדען און בעשטימען איהם פאר קאלאניזאציע הייסט נאך נישט קאלאניזירען. כדי די בעשטימונג צו פערווירקליכען דארף מען האבען געלד. און עס איז א גרויסער ספק אויב די קאלאניסטען, נישט נאר פון ארבייטער-קלאס, נאר אפילו פון מיטעלשטאנד, וועלען האבען די נעניגענדע מיטלען פאר זייער עקזיסטענץ ביז די ערד וועט געבען הכנסה. די אלע 9 דערפער וועלען מוזען אנקומען צו דער הילף פונ'ם קרן-היסוד און אנדערע געלד,קוועלען.

ביי דער קאלאניע חדרה ווערט איצט געפלאנצט א פרדס פון עטליכע צענדליג דונאם, וועלכע געהערען דער דארטיגער גרופע „השומר הצעיר“. די ביינעמער, וועלכע מ'האט דא געגראבען, און די איבריגע ארבייט, האט שוין געקאסט שיינע טויזענטער פונטען, און דאס אלץ האבען זיי דערגרייכט מיט אייגענע קרעפטען.

ווי ס'ווייזט אויס, האלט עס, אז די רעגירונג זאל אננעמען א נייע ווענדונג ביים פינאנדערטיילען עפענטליכע ארבייטען, סיי פון דער רעגירונג, סיי פון די ארטיגע שטאט-פערוואלטונגען. ווי בעוואוסט, האבען די יודען ביז איצט געהאט זעהר ווייניג אדער כמעט גארנישט פון די עפענטליכע ארבייטען, וועלכע האבען געקאסט שווערע צעהנדליגער טויזענטער פונט, הגם די יודען צאהלען פראפארציאנעל שטייערן מעהר ווי אנדערע (איבער 40 פראצ. שטייערען קומען אריין פון יודען, וועלכע זענען בלויז 18 פראצ. פון דער בעפעלקערונג). מיט דעם אויסרייד, אז די יודישע ארבייטער קענען זיך נישט בעגנוגענען מיט דעם קלײנעם און כמעט נישטיגען לוין, וואס די אראבישע ארבייטער בעקומען, זענען יודישע ארבייטער געווען כמעט אויסגעשלאסען פון די ארבייטען, וואס ווערען דורכגעפיהרט דורך דער רעגירונג, אדער מוניציפאליטעטס-ארגאנען.

איצט איז צו האפען וועט קומען אנ'ענדערונג אין דער הינזיכט. די רעגירונג האט געלאזט וויסען דער חיפהער שטאט-פערוואלטונג, אז זי פאדערט א דריטעל פון די עפענטליכע ארבייטען פאר יודען. און אז זי וועט שוין מעהר נישט דערלאזען, אז יודען זאלען אויך ווייטער ווערען געקריוודעט ביי די ארבייטען, וואס ווערען געמאכט אין לאנד, און אז די נאמע וועט ווערען דורכגעפיהרט אינ'ם גאנצען לאנד

צר"ש ירושלים

מיינע בעגעגענישען מיט גרים אין פערשידענע שטעט פון רוסלאנד

א גר א פורמאן פיהרט מיך איז דעם יודישען קווארטאל. — פרייטאג נאך האלבען טאג וויל דער פורמאן נישט פאהרען. — אין דעם בית-התפלה פון די גרים. — מען שפרינגט „קדוש“ אויף רוסיש. מען שלעפט אראפ פון שיף אן אלטען גר, ווייל ער דאוונט איז טלית און תפלין — די קריסטען, וואס פאהרען אויפ'ן שיף גיבען א נדר זיך מגייר צו זיין. — א „פרוי“, א שוחט. — מיינע בעגעגענישען מיט די גרים אין צאריצין און אנדערע שטעט.

צום ערשטען מאהל האב איך זיך בעגעגענט מיט די גרים אין צאריצין. דאס איז געווען מיט 40 יאהר צוריק, אין דער צייט פון די רדיפות אויף יודען, נאך דעם „גירוש מאסקווע“, וואו פאר יודען איז געווען א סכנה אריינצושטעקען די נאז אין די געגענדען אויסער דעם „תחום המושב“. אין צאריצין זענען דאן געווען א גרויסע צאהל גרים, וועלכע זענען זעהר פערפאלגט געווארען - ויי זענען ממש נישט געווען זיכער מיט'ן לעבען.

איך בין געקומען אין צאריצין ערב שבת פארמיטאג, ווען איך בין ארויס בשלום פון וואגאן (די זשאנדארמען פלעגען כאפען די אנגעקומענע יודען און זיי גלייך ארעסטירען) האב איך זיך אויף גיך אריינגעזעצט אין לעצטען שליטען פון דער גרויסער ריי פורלייט און געהייסען מיך פיהרען אין דער שטאדט-טייל „זאצאריצא“, וואו ס'קען זיך אויסבעהאלטען א יוד אהן „פראווע“.

— דו ביסט געוויס א יוד, א זוהן פון פאלק ישראל? — האט מיך דער פורמאן מיט א שמייכעל אויף די ליפען שטיל געפרעגט — דערפאר ווילסטו דאן פאהרען אהין, אין יענעם טייל שטאדט?

— וואס הייסט? — האב איך נאאיוו געמורמעלט.

— אין יענעם טייל שטאדט לעבען דאס רוב יודען וואס האבען וואוינרעכט און דערפאר זוכט מען דארטען נישט אזוי שטארק.. און וויבאלד דו הייסט זיך פיהרען דוקא אהין, פערשטיי איך דאך שוין, אז דו ביסט אויך א יוד...

אבער שרעק זיך נישט, דו זוהן פון ישראל, איך בין אויך א יוד... א - מתיהדו ערשט 2 יאהר ווי איך האב זיך מגייר געווען.

— בין איך טאקע זייער צופרידען, אז איך האב געטראפען דוקא אין דיין שליטען.

— ס'איז באמת מאדנע, כמעט אלע יודען, וואס קומען אהער, טרעפען זיי גלייך צו אונז.. און מיר, גרים, זענען דא נאר א קליין ביסעל–מיר שטייען די לעצטע אין דער לאנגער שורה פון קריסטליכע פורלייט, ס'איז נישט אנדערש, ווי דאס יודישע הארץ ציהט צו אונז...

— יא, ברודער מתיהד, — האב איך צופרידען צוגעשטימט — דאס איז דאך טאקע א געלעגענהייט מיט וועלכער יעדער יוד ווערט זיך פרעהען, בפרט איצט, אין אזא צייט, ווען מען שפירט אזוי נאך...

— ניין, ניין, נישט דאס בין איך אויסען צו זאגען. איך מיין, אז אזוי ווי איר, געבוירענע יודען, טרעפט קומען צו אונז אן א וועלכען נישט איז רמז פון אונזער זייט, אזוי ציהט אונז אויך צו אייך, אהן שום אגיטאציע פון אייער זייט... פארשטייסט, ברודער יוד?

— איך פערשטיי געוויס און בין טאקע דערמיט זעהר צופרידען.

— עס פערדריסט מיך אבער זעהר, אז איך מוז דיך גלייך איבערגעבען צו אן'אנדערן פורמאן א קריסט, ווייל מיר, מתיהדים, ארבייטען פרייטאג נאר א האלבען טאג. איצט איז שוין דער זייגער צוועלף. נאר זארג זיך נישט, יוד, איך וועל דיר געבען א פורמאן, וועלכער גרייט זיך אויך איינגיכען צו ווערען א „מתיהד“. ער איז שוין געווען א „מאלאקאן“. איצט איז ער א סובאטניק.. דער פורמאן יעט דיך ברענגען דירעקט אהין וואו דו דארפסט פאהרען.

דער גר האט א פייף געטאן לויט'ן רוסישען שטייגער און גלייך איז צוגעפאהרען א פורמאן, וועלכען ער האט געהייסען מיך פיהרען צום יודישען האטעל אין דער און דער גאס.

די צופעליגע בעגעגעניש מיט'ן גר האט אויף מיר איבערגעלאזט א שטארקען איינדרוק. טאקע דעם זעלביגען אווענד האב איך געבעטען מיין האטעל-אינהאבער, אז ער זאל גיין מיט מיר אין איינער פון זייערע „בתי-תפילה“, וועלכע זענען געווען אין צאריצין גאנצע זעקס.

מיין בעל-הבית האט זיך געוואלט אפילו ארויסדרייען דערפון, ווייל ס'איז פשוט געווען א סכנה—מען האט געקוקט מיט זיבען אויגען אויף יעדען יוד, וואס קומט נאר אהער, אז ער זאל קיין מגע ומשא נישט האבען מיט די גרים. איך האב זיך אבער איינגעשפארט און מיין האטעל-אינהאבער האט מיך אנ'אומצופרידענער געפיהרט אין איינער פון זייערע בתי-תפילות.

געקומען זענען מיר אין דעם בית-הכנסת פאר דער שקיעה — די גרים האבען שוין געהאלטען אין מיט'ן קבלת שבת. זיי האבען מיך זייער פיין אויפ-גענומען און אוועקגעזעצט אויף א בכבוד'יגען אָרט.

פון צבי כשדאי

דער שיר „לכה דודי“, וועלכער איז ביי זיי זעהר בעליבט, זינגען זיי אין רוסיש אלע צוזאמען ווארט ביי ווארט און מיט גרויס עקסטאז. דער חזן זינגט אויס יעדען חרוז און יעדעס ווארט אין העברעאיש און אין רוסיש. אויך די פרויען העלפען אונטער און דורך דער שירמע. וואס איז מפסיק צווישען די מענער און די פרויען, דערטראגען זיך זייערע שטימען, וועלכע מישען זיך צונויף מיט'ן געזאנג פון די מענער. אלע מתפללים שטעהען זעהר ערנסט, אהן א וועלכער נישט איז בעוועגונג און תנועה.

טיפיש רוסישע פנימער, קיילעכדיגע געשוירענע קעפ, אייזערנע אויערינגלעך אין רעכטען אויער... אנגעטון אין קאפטאנען מיט האקענס, די מוזיק-הארמאניע אויפ'ן רוסישען וואלגא שטייגער. דאס אלץ זעהט אויס אזוי ווייט פון די יודישע מנהגים און פון יודישען דאוונען.

און דאך בין איך פערוואונדערט און איבערראשט געווארען זעהענדיג, ווי עכטע רוסען, מלידה ומבטן, שטעהען אזוי גאספארכטיג און זינגען לכבוד שבת, זאל זיין אין אין רוסיש, אונזער „לכה דודי“. און דאס אלץ טון זיי דאך אליין, אהן וועלכער נישט איז אגיטאציע און פראפאגאנדע פון אונזער זייט, — זיי האבען זיך דאך מגייר געווען נישט צוליב קאריערע, צוליב א שטעלע און אויך נישט צוליב ליבע — דאס זענען די אמת'ע „גרי צדק“, וואס זענען דערמאנט אין דער תפילה פון „שמונה עשרה“.

נאכ'ן דאוונען האבען מיך די גרים בעגריסט מיט א פריינדליכען „גוט שבת“ און געבעטען קומען מארגען פריה צום דאוונען. מיט א שמייכעל האבען זיי צוגעגעבען, אז איך דארף נישט מורא האבען, ווייל זיי ווייסען שוין אויך גוט דעם סוד פון „אכפרה פניו במנחה“... און דערפאר איז זיך נישטא וואס צו שרעקען פאר זשאנדארען פון דעם שטאדט-קווארטאל.

שבת גאנץ פריה (די גרים דאוונען ותיקין, גלייך מיט'ן נץ החמה) בין איך געקומען צו זיי אין אנהויב „קדושה“ און צו מיר האבען זיך דערטראגען פון אלע זייטען מאדנע ווילדע געשרייען: „סוויאט! סוויאט! סוויאט!...“—דאס האבען די גרים געשריגען אין רוסיש: „קדוש! קדוש! קדוש!..“

ס'האט אויסגעזעהן אזוי משונה'דיג, אזוי ווי א מאראלישער נצחון: איך. דער פשוטער און געראדעוועטער [?] יוד, שטיי און בעזיג די שטארקע און פעסטע אומה, וואס פלאגט און דריקט אונז פון אלע זייטען...

פון צאריצין האב איך זיך געלאזט קיין נידזשני נאווגאראד. פון צייט צו צייט פלעג איך זיך בעגעגענען מיט די גרים אויף די שיפען — דער גאנצער האנדעל האט זיך אין יענע געגענדען געפונען אין די הענד פון די מתיהדים. שטענדיג ווען איך פלעג זיך מיט זיי פונאנדערערדען, האבען זיי מיר דערצעהלט, אז אין די ווייטע דערפער זענען זיך מגייר גאנצע בעצירקען מיט זייערע בעאמטע און ס'זענען פערהאן אזעלכע דערפער, וואו מ'איז זיך מגייר דורך זייערע אייגענע „מתיהדים“, וואס האבען זיך אויסגעלערנט די מלאכה פון „מילה“. דאך זוכען זיי אבער שטענדיג, אז זיי זאלען געמל'ט ווערען דורך א יודישען מוהל — דאס איז זייער גרעסטער אידעאל, זיי פיהלען אין דעם א גרעסערע קדושה... ס'געפונען זיך טאקע אין יענער געגענד ליטווישע יונגעלייט, שוחטים און מוהלים, וואס זוכען שטעלעס אין די דאזיגע קליינע קהלות.

אויכ'ן וועג פון קאזאן קיין נידזשני האב איך זיך בעגעגענט אויף דער שיף מיט א גרופע מתיהדים. אנ'אלטער מתיהד האט ארויסגענומען טלית און תפילין און זיך געשמעלט [?] דאוונען. מיר זענען דאן גראד אנגעקומען אין דעם פארט וואסיל-סירסק. דער פריסטאוו, וואס איז געשטאנען ביים ברעג, האט בעמערקט דעם אלטען גר אין טלית און תפילין און געהייסען גלייך עטליכע פאליציאנטען איהם ארעסטירען. די פאליציאנטען האבען איהם אויף גיך אראפגעשלעפט פון דער שיף, געמאכט שפאס, זיך געזידעלט און געשאלטען אין דער מאמען..

דאס האט אבער אלעמען פערדראסן, אפילו די פראוואסלאווע — מ'האט טאקע די פאליציאנטען מכבד געווען מיט געשמאקע רוסישע פעטש און געשריגען:

„דוקא דערפאר וועלען מיר זיך מיט גאט'ס הילף אויך מגייר זיין, קומענדיג צו זיך אהיים“.

איינער פון די גרים, וואס איז געשטאנען לעבען מיר, האט מיר פערטרויט א סוד:

„זיי זיכער, אז זיי וועלען דאס טאקע טאן און פון זיי וועט ארויס א נייער דור גרים. אט אזוי העלפט אונז די ממשלה אליין בעסער ווי אלע אנדערע אגיטאציעס“...

דער דאזיגער צופאל האט מיך זייער פעראינטערעסירט. איך האב זיך אין מיין נאטיץ-ביכעל פערצייכענט די נעהמען פון די „צוקונפטיגע גרים“ און זייערע שטעדט און דערפער, ווי אויך דעם אדרעס פון דעם גר וואס האט מיר אזוי פערזיכערט, אז די אלע פראוואסלאווע, וואס פאהרען אויף דער שיף וועלען זיך מגייר זיין. דער גר האט מיר פערשפראכען צו שרייבען וועגען אלץ אויף מיין אדרעס אין נידזשני, וואוהין איך פלעג זעהר אפט פאהרען געשעפטליך.

אין מיטען דערינען פרעגט מיך דער גר:

— מיר דוכט זיך, אז פערסיצאס זאוואד אין נידזשני פאבריצירט ברען - אייל פאר די קריסטליכע איקאנעס — ווי מעג דאס א יוד? יא. אונזערע יודען פערנעהמען זיך מיט א סך נישט פאסיקע פרנסות.. פונדעסטוועגען וועל איך דיך וועגען אלץ אינפארמירען..

אין פינף חדשים ארום האב איך בעקומען פון דעם גר א בריוו אין וועלכען ער איז מודיע, אז דעם נדר, וואס די פראוואסלאווע, האבען זיך געגעבען אויף דער שיף, זענען זיי טאג טעגליך מקיים. ער גיט מיר אנ'עצה צו קומען דאס אלץ זעהען מיט די אייגענע אויגען — זיי וועלען דערמיט זיין זעהר צופרידען..

אין א קורצער צייט ארום בין איך געווען אין מאסקווע און אין פעטערבורג. איך האב וועגען דער גאנצער מעשה דערצעהלט דעם בעריהמטען מאסקווער רב מזאה און דר. י. ל. קאצענעלנסאן ווי אויך דעם בעראן ד. גינזבורג, וועלכע פלעגען מיט מיר שטענדיג שמועסען וועגען די גרים. (דר. י. ל. קאצענעלסאנ'ען האט דאס גאנצע לעבען פערדראסען, פארוואס ער קען נישט צוליב צענזור שרייבען אין דער ענציקלאפעדיע ריכטיג וועגען די מתיהדים.) זיי האבען מיך „געצוואונגען“, אז איך זאל אומבאדינגט פאהרען זעהן די נייע גרים.

איך בין צוערשט געווען אין באריסאגלעבסק פון וואנען מ'דארף פאהרען 65 קילאמעטער מיט פערד. צוליב די גרויסע שנייען האב איך געמוזט עטליכע טעג פערבלייבען אין באריסאגלעבסק.

איך האב זיך אבגעשטעלט אין א יודישער אכסניא, וועלכע איז געווען פול מיט יודען-סוחרים פון ליטע און אנדערע מקומות. צווישען דעם פרייליכען עולם האב איך בעמערקט א יונגע פרוי, וואס האט זיך אריינגעמישט אין אלע געשפרעכען, זי פלעגט אין שמועס אריינווארפען א תלמודיש ווערטעל, אפאריזמען פון תנ"ך און חסידישע אנעקדאטען. פערוואונדערט האט מיך איהר גראבע מענערישע שטים.

ווען איך האב זיך נאכגעפרעגט וועגען דער דאזיגער פרוי, האט מען מיר דערצעהלט, אז די „פרוי“ איז א יודישער יונגערמאן...

— ?? — איך האב נישט פערשטאנען.

— קענטיג, אז איהר זענט אנ'אנגעקומענער פון „תחום“ און איהר ווייסט א פנים נישט, וואס עס קומט פאר מיט דער גרים-בעוועגונג. איהר זאלט וויסען, אז אנשטאט איין יוד, וואס שמד'ט זיך ביי אייך צוליב קאריערע אדער ליבע, זענען זיך דא מגייר גאנצע דערפער.

— גוט, אבער וואס פאר א שייכות האט עס צו דעם יונגענמאן אין די פרויען-קליידער?...

— פערשטייט איהר מיך, די „פרוי“ איז א שוחט-מוהל פון ליטע — איצט האט ער דא מל געווען עטליכע הונדערט נייע מתיהדים און בעקומען צו א רובעל פופציג קאפיקעס פון א קאפ. ווען די פאליציי האט זיך וועגען דעם דערוואוסט, איז דער יונגערמאן אנטלאפען און זיך פערוואנדעלט אין א פרוי.

— אפשר קענט איהר מיר זאגען די נעמען פון די דערפער, וואו מ'האט זיך לעצטענס מגייר געווען?

— נ. נ., אין קרייז ב., וואלאסט ל.

איך בין דערשטוינט געווארען. הערענדיג דייטליך די נעמען פון די דערפער, וואס זענען ביי מיר פערצייכענט געווארען אין נאטיץ-ביכעל בעת דעם אינצידענט אויפ'ן שיף אין וואסיל-סורסק.

דער שוחט-מוהל האט מיר דערצעהלט:

די גרים זענען ארומגעלאפען צו די יודען פון דעם געגענד און געבעטען מ'זאל זיי געבען א מוהל. אונזערע יודען האבען זיי אנגעקוקט ווי משוגעים — צי דען ווילען זיי אויך „געניסען“ פון די רדיפות אויף יודען?... זיי, די גרים, האבען מיך געכאפט אויף דער סטאציע גרייזער און מיך נישט אפגעלאזט. עפעס האבען זיי דערצעהלט, אז זיי האבען א נדר געטון אויף א שיף צוליב א צופאל, וואס האט פאסירט אין וואסיל-סורסק.

מיר איז קלאר געווארען, אז דאס זענען טאקע די זעלבע פראוואסלאווע, וואס האבען מיט א האלב יאהר צוריק אויפ'ן שיף געגעבען א שבועה זיך מגיר צו זיין.

דער אריינגאנג אין אלימפישען דארף

איז בעצירט מיט פעהנער פון אלע מלוכות, וואס נעהמען אנטייל אין דער אלימפיאדע.

„גן-עדן“ נעכט אין ווילנע

געהיימער לאקאל וואו ס'ווערן געפראוועט ביינאכטיגע ארגיעס

די ווילנער אויספארשונגס-מאכט האט איצט בעקומען פערטרויליכע אינפארמאציעס, אז אין ווילנע, אין סאמע צענטער שטאט עקזיסטירט א געהיימער לאקאל, וואו ס'ווערן יעדע נאכט געפראוועט עראטישע ארגיעס.

דאס איז מיט גרויט קאמפארט - מעבלירטע דירה מיט א שיינעם סאלאן, מיט שיינע טעפיכער און פערכישע דיוואנען.

אריינבעקומען זיך אין דעם דאזיגען לאקאל קען מען נאר לויט א ספעציעלער רעקאמענדאציע, וועלכע ס'איז נישט אזוי לייכט צו בעקומען, מחמת א צוטריט אהינצו האבען נאר פערזאנען, וועלכע געהערען צו די אויבערשטע פון שטייסעל.

ביינאכט ווערען אויף די פענסטער אראגעלאזט דיקע רעלעטען או ס'הויבט זיך אן א הילאנקע.

די מיטגלידער פון די געהיימע פערווילונגען טוען זיך אויס נאקעט, אייננארדנדיג אזוי גערופענע גן-עדן נעכט

די ערשטע אינפארמאציע האט געגעבען דער פאליציי אנ'אייפערזיכטיגער מאן, וועלכער האט זיך דערוואוסט, אז זיין פלוניתטע בעטייליגט זיך אין די „גן-עדן נעכט“.

די אינפארמאציע האט זיך ארויסגעוויזען כאר א ריכטיגע.

דעם אייגענטימער פון לאקאל איז אבער שווער צו זעמאסקירען, מחמת קיין בעדינער זענען אין לאקאל נישטא און אריינבעקומען זיך אהינצו אומבעמערקטערהייד איז זעהר שווער.

ס'ווערט געפיהרט א ווייטערדיגע אויספאר-

ש. נ.

פאַר אונזערע קינדער

וועכענטליכע ביילאַגע פון „נייעם פאָלקסבלאַט"

דער פויליער שילער, וואָס פאַר׳גנב׳עט זיך פון שול״... געצייכנט פון בעריל דאַרען.

א קלוגער דערציהער

א קעניגס א זוהן, וועלכער איז דערצויגען געוואָרען אין זיין פאָטערס הויז אין געגוג פערגעניגען און אין גרויס וואוילטאָג, איז מיט דער צייט געוואָרען אַזוי צולאָזט און שטיפעריש, אַז ער האָט אַמאָל גענאַפּט א גראַב-אייזען און זיך אונטערגענומען צו אונטערגראָבען זיין פאָטערס — דעם קעניגס — פּאַלאַץ.

דאָס האָט דערזעהן זיין געטרייער דערציער, און וועלענדיג איהם אָפּהאַלטען פון זיין ווילדען טהאָט, האָט ער ביי איהם גלייך צוגעכאַפּט דעם גראַב-אייזען, זאָגענדיג:

— דו ביזט, מיין קינד נאָך צו שוואַך, צו אויספיהרען אַזאַ אונטערנעמונג. גיב מיר איך וועל שנעלער גראָבען דעם פּאַלאַץ.

ווען דער קעניג האָט בעמערקט דאָס געטריי-שאַפט פון זיין קליגען לעהרער, האָט ער איהם צוגערופען און בעדאַנקט זאָגענדיג:

— איך האָב פערשטאַנען דיין גוטע כונה, ווי אַזוי ארום אָפּצוהאַלטען מיין לייכטזיניגען זוהן פון א שלעכטען טהאָט. איך שווער דיר, אַז דו ווערסט פון היינט אָן דער עלטסטער איבער מיין גאַנצען פּאַלאַץ.

אַזוי, ווען די יודען זענען געקומען צו אהרנ׳ען און געפאָדערט ער זאָל פאַר זיי מאַכען א גאָט, האָט אהרן ביי זיי געפאָדערט דאָס גאָלדענע צירונג, כדי זיי אָפּצוהאַלטען דערמיט פון זייער שלעכטען געדאַנק.

דעמאָלט האָט גאָט געזאָגט צו אהרנ׳ען:

— איך האָב פערשטאַנען דיין קלוגע מיינונג ווי אַזוי אָפּצוהאַלטען די יודען פון זינד. איך שווער דיר, אַז דו בלייבסט דער כהן-גדול איבער מיין הויז.

משה סטאַווסקי

אפילו א טאַטער ווייסט אונטערצושיידען פון אַן אָקס ביז אַן אייזעל

איינער אַ בעל-נחלה האָט געהאַט צום אַקערען אַן אָקס מיט אַן אייזעל.

איז אָבער דאָס אייזעל געווען, לא עליכו אַ לעמישקע — אַלט און אויסגעהאַרעוועט, געהט צווייטריט און צום דריטען פאַלט ער אַנידער.

איז איהם דאָס אייזעל פערמיאוסט געוואָרען — האָט ער אויף איהם געבעטען דעם טויט.

טאָג אויף טאָג האָט ער די הענד אויז אַ תפילה צו גאָט געשפרייט:

— גאָט דו גוטער, נעהם צו פון מיר דאָס אייזעל.

— גאָט דו דערבאַרעמדיגער. הער צו מיין תפילה נעהם איהם צו און בעפריי מיך!

איינמאָל שטעהט ער אויף אינדערפריה, ווי זיין שטייגער איז, ראשית-חכמה געהט ער אין שטאַל אַריין צושיטען אַביסעל עסען דעם אָקס מיט דעם אייזעל, און זיך צוגרייטען אין פעלד אַריין. די זריזה-צייט איז געשטאַנען אין פולען ברען.

אַריינגעגאַנגען אין שטאַל, דערזעהט ער דעם אָקס ליגען דעם קאָפּ פערוואָרפען, די פיס צעשפרייט, און דער אייזעל שטעהט אַ געזונטער, אַ שטאַרקער און קייט די שיריים פון דעם אָקס.

איז ער שטאַרק בייז געוואָרען, האָט געוואָרפען, וואָס ער האָט געהאַלטען אין האַנד און האָט זיך געלאָזט געהן אין מאַרק אַריין זוכען אַ טאָטער ער זאָל אַוועקנעהמען דעם אָקס.

טרעפט ער אַ טאָטער שטעהן אין גאַס און וואַרט אויף אַרבייט, זאָגט ער איהם:

— הייַ, דו טאָטער, קום מיט מיר, וועסט צורעכט מאַכען אַן אייזעל, וואָס איז ביי מיר געפּגרט די נאַכט.

איז איהם דער טאָטער נאָכגעגאַנגען ביז דער שטוב.

געקומען אין הויף, אַריין אין שטאַל, דערזעהען דעם אָקס, פרעגט דער טאָטער פערוואונדערט:

— דער אָקס איז דאָך געפּגרט, נישט דאָס אייזעל!

דער שניט האָט זיך געענדיגט

אַ מאָדערנע שנייד=מאַשין, וועלכע בינדט גלייך די געשניטענע תבואה

א בער, א בער, אנטלויפט!

— 1. —

זעקס חדר־יונגלעך זענען מיר געווען. פיישקע, לייבקע, שלמהקע, נח דער שטומער און מאָטעלע ברען. מאָטעלע איז געווען א יונגעל אַ ברען. די שקצים פון די גויאישע געסלעך האָבען געציטערט פאַר איהם, ווי נאָר מאָטעלע פלעגט אַרויספיהרען זיין יודישע מחנה, אַזוי פלעגען זיך די שקצים צעלויפען אין אַלע זייטען.

אָבער קיינער פון אונז האָט זיך נישט געקענט פערגלייכען מיט משהלע דעם ישובניקס, דער פאָטער זיינער האָט געהאַלטען אַ מיהל אין אַרענדע אין כוואַיניק. אַ דאָרף נישט ווייט פון אונזער שטעטעל, אַ געוויקסיגער, אַ שטאַרקער און א דרייסטער, איז ער געווען אונזער וועגווייזער אין די ווייטע נסיעות איבער די אַרומיגע וועלדער און דער פער. ער האָט גוט געקענט אַלע וועגען און שטעגען אין געדיכטען וואַלד, וואָס אַרום שטעטעל. געוואוסט וואו עס בעהאַלטען זיך ווילדע טויבען, וואו עס וואַקסען וואַלד־מאַלינעס.

איינמאָל האָט ער אַפילו געבראַכט אין חדר פיער יונגע פיקהאָלצען, ער האָט זיי אַרויסגענומען פון אַ נעסט. פאַרביגע שיינע פייגלען מיט שטאַרקע שנאָבלען. ווי נאָר ער פלעגט זיי אַרויסנעהמען פון בוזים און אַוועקשטעלען לעבען אונז אויף דער ערד, פלעגען זיי בעהמען קריכען, ווי די קונצענמאַכער און אַרויפקלעטערען צו אונז אויף די אַקסלען אויפ׳ן קאָפּ.

אַזאַ מאַדים איז ער געווען, משהלע ישראל דעם ישובניקס!

איינמאָל אינמיטען זומער, האָט זיך געמאַכט, אַז דער רבי אונזערער איז קראַנק געוואָרען. מ׳האָט אונז פריי געלאָזען אויף אַ גאַנצע וואָך פון חדר.

באַלד האָט זיך אונזער חברה צונויפגענומען און אַוועקגעלאָזען קיין כוואַיניק פון דאָרטען האָבען מיר געוואָלט גיין צום וואַסער־מיהל. געקומען הינטערן שטאָט, האָבען מיר אויסגעטון די שיך, פערוואָרפען זיי אויף די אַקסלען און אַוועק מיט׳ן ברייטען שליאַך צווישען צוויי שורות צעוואַקסענע אַלטע בעריאָזעס.

אין דאָרף איז געווען שטיל. קיין לעבעדיגער נפש, אַלע זענען אַוועק שניידען היי. נאָר עטליכע אַלטע פויערים און דער וואַלד־שומר זענען געזעסען אויף די פריזבעס, זיך געוואַרימט אויף דער זון.

הינטער׳ן דאָרף האָט זיך געצויגען אַ טיפער זומפּ, בעדעקט פון אויבען מיט אַ הייטעל פון קליינינקע דריי־בלעטלעך, בעצירט ערטערווייז מיט בערגלעך פון בלאָאינקע פערגעס־מיך־ניט׳ס, דורכצוגיין דעם דאָזיגען זומפּ איז געווען אַ סכנה, אַ שמאָלע קלאַדקע איז אויסגעלייגט געווען אין דער לענג פונם זומפּ ביז דעם אָרט, וואו ס׳האָט זיך געשוואַרצט דער אַלטער וואַלד מיט זיינע ריזיגע סאָסנעס און טענענבוימער.

מיר האָבען פערקאַשערט די הייזלעך און גענומען פאָרזיכטיג גיין איבער דער קלאַדקע, זי האָט זיך געשאָקעלט ביי יעדען טריט. געשפריצט מיט׳ן פערשימעלטען, געלבליכען וואַסער. ערלעך זענען מיר אַריבער. נאָר איידער מיר האָבען בעוויזען צוקומען צום וואַלד, איז פונ׳ם האָבער, וואָס איז געוואַקסען ביים ראַנד פונ׳ם וואַלד, אַרויסגעשפרונגען אַ פויער אין אַ לאַנגער העמד מיט אַ רויטען גאַרטעל, און מיט אַ בענומעניעם קול גענומען שרייען:

— אוטשעקאַיטשע, כלאָפּצי,, ניעדושויעדזש! (אַנטלויפט, קינדער, אַ בער!)

פון שרעק האָט אונז אַנגענומען דאָס לשון. מיר האָבען זיך, ווי אַ סטאַדע, דערשראָקענע שעפּסען גענומען שטויסען צוריק צום זומפּ. מיר האָבען פערלוירען די שיך, אויסגעשמירט זיך אין קלעפּיגער בלאָטע.

אפילו משה׳לע, אונזער פיהרער, איז געשטאַנען ווי אַ געליימטער ביז די קני אין זומפּ, ער האָט מיט׳ן פינגער געוויזען אויף אַ אומגעלומפּערט־גרויסער שוואַרץ־ברוינער היה, וואָס איז געשטאַנען אויף די הינטערשטע פיס צווישען די זאַנגען פון צעבליהטען האָבער.

די בענומענע קולות פונ׳ם פויער האָבען אויפגערודערט דעם דאָרף. פויערים און פויערטעס זענען געלאָפען פון די אַרומיגע לאַנקעס און גערטנער — וועער מיט אַ קאָסע, ווער מיט אַ סערפּ, ווער מיט אַ מיסט־גאָפּעל.

אויף דער לאָמער לויפט מיט זיין ביקסעל פון מלך סאָביעסקים צייטען (ער פלעגט אונז לעדיגען שיסען, פינף קאָפּיקעס אַ שאָס מיט אונזער אייגענעם פולווער) איז געקומען צולויפען האָט זיך געפלאָנטערט אונטער די פיס און געשריען,

אַלע האָבען געלאַרעמט, געטומעלט, געפאָכעט מיט די כלי־זין, קיינער האָט נישט געוואוסט, וואָס דאָ טוט זיך.

דער בער, דער באַשער, וואָס האָט זיך פערקליבען אין האָבער און האָט זיך געמיטלעך געווייגען די זיסע יונגע האָבער־שטענגעלעך, האָט זיך דערשראָקען פאַר׳ן ליאַרעם, זיך אויסגעקווירעוועט און איז פערשוואונדען אין דער וואַלד־געדיכטעניש.

היגדעלע רויט=מינדערלע

גייט אום הענדעלע,
זוכט רויט מינדעלע
און געפינט אַ קערנדעל אין הויף.
רופט זי אַלעמען צונויף.
— קוואַ־קוואַ, קוואַ־קוואַ־קוואַ, קוואַ—קוואַ,
אַ קערנדעל אַ פרישינקער איז דאָ!
ווער וויל, ווער וויל,
ווער וויל פערפלאַנצען
דאָס קערנדעל איינגאַנצען? 3
— נישט איך, — זאָגט ענטל־יענטל,
— נישט איך, — זאָגט קאָטערל—טאָטערל,
— נישט איך, — זאָגט הינטעל־פינטעל.
— וועל איך אַליין דאָס טון, —
רופט הינדעלע־רויט־מינדעלע זיך אָן.
און זי טוט עס טאַקע באַלד אַליין
און פערפלאַנצט דאָס קערנדעל.

וואַקסט דאָס קערנדעל וואַקסט אויס,
וואַקסט אַ זאַנג אַ צייטיגע אַרויס.
רופט זי אַלעמען צונויף,
רופט זי אַלעמען פון הויף:
— קוואַ־קוואַ, קוואַ־קוואַ־קוואַ, קוואַ—קוואַ,
אַ זאַנג, אַ צייטיגע איז דאָ!
ווער וויל, ווער וויל,
ווער וויל מיט׳ן דרעשער קלינג־קלאַנג
אויסדרעשען די קאָרן־זאַנג?
— נישט איך, — זאָגט ענטעל־יענטעל,
— נישט איך, — זאָגט קאָטערל־טאָטערל,
— נישט איך, — זאָגט הינטעל־פינטעל.
— וועל איך אַליין דאָס טון, —
רופט הינדעלע־רויט־מינדעלע זיך אָן.
און טוט עס טאַקע באַלד אַליין.
און דרעשט אויס די קאָרן־זאַנג.

מיט׳ן דרעשער קלינג־קלאַנג —
אויסגעדראָשען קאָרן זאַנג.
רופט זי אַלעמען צונויף,
רופט זי אַלעמען פון הויף:
— קוואַ־קוואַ, קוואַ־קוואַ־קוואַ, קוואַ—קוואַ,
אויסגעדראָשען קאָרן איז שוין דאָ!
ווער וויל, ווער וויל,
ווער וויל פיין און שטיל,
אַוועקטראָגען דעם קאָרן אויפ׳ן מיהל?
— נישט איך, — זאָגט ענטעל־יענטעל,
— נישט איך, — זאָגט קאָטערל־טאָטערל,
— נישט איך, — זאָגט הינטעל־פינטעל.
— וועל איך אַליין דאָס טון, —
רופט הינדעלע־רויט־מינדעלע זיך אָן.
און טוט עס טאַקע באַלד אַליין.
און טראָגט אַוועק דעם קאָרן אויפ׳ן מיהל.

לויפט זי גיכער, לויפט זי שנעל,
ברענגט פון מיהל דאָס קאָרן־מעהל,
רופט זי אַלעמען צונויף,
רופט זי אַלעמען פון הויף:
— קוואַ־קוואַ, קוואַ־קוואַ־קוואַ, קוואַ—קוואַ,
געמאָלען קאָרן־מעהל איז דאָ!
ווער וויל, ווער וויל,
ווער וויל האָלץ צוהאַקען
און אַ קוכען פאַר אונז באַקען?
— נישט איך, — זאָגט ענטעל־יענטעל,
— נישט איך, — זאָגט קאָטערל־טאָטערל.
— נישט איך, — זאָגט הינטעל־פינטעל.
— וועל איך אַליין דאָס טון, —
רופט הינדעלע־רויט־מינדעלע זיך אָן.
און טוט עס טאַקע באַלד אַליין.
און צעהאַקט דאָס האָלץ

האָט אַ פייעריל געקנאַקט
און ס׳האָט אַ קוכען זיך געבאַקט.
רופט זי אַלעמען צונויף,
רופט זי אַלעמען פון הויף:
— קוואַ־קוואַ, קוואַ־קוואַ־קוואַ, קוואַ—קוואַ
אַן אויסגעבאַקענער קוכען איז שוין דאָ!
ווער וויל, ווער וויל,
ווער וויל פערזוכען
פונ׳ם אויסגעבאַקטען קוכען?
— איך, איך, — זאָגט ענטעל־יענטעל.
— איך, איך, — זאָגט קאָטערל־טאָטערל,
— איך, איך, — זאָגט הינטעל־פינטעל.
— ניין, איך וועל אַליין דאָס טון, —
רופט הינדעלע־רויט־מינדעלע זיך אָן.
און טוט עס טאַקע באַלד אַליין.
און עסט אויף דאָס קוכענדעל,
און אַ סוף, אַנ׳עק.

יודיש: י. קאַמינסקי.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

מיטוואָך א 3 אב תרצ"ב

אויגוסט
זון-אויפגאַנג 3.52
זון-אונטערגאַנג 7.32

פון האנדעלס-געריכט

טערמין פון אנמעלדען די חובות פון דער „ווידז. מאַנופאַקטור" ווערט נישט געענדערט. — בעריכט פון „ווידז. מאַנופאַקטור" פאַר יוני

אין שייכות דערמיט, וואָס דאָס קרייז-געריכט האָט אָפּגעוואָרפען די ביטע פון אַדוו. מאַנטלאַק, אַלס בעפולמעכטיגטער פון עטליכע אויסלענדישע בעלי-חובות פון דער „ווידז. מאַנופאַקטור" וועגען פערלענגערן דעם טערמין פון אָנמעלדען די פּרעטענזיעס צו דער פירמע, האָט אַדוו. מאַנטלאַק, אויף דער דעציזיע פון קרייז-געריכט אַפּעלירט צום אַפּעלאַציע-געריכט אין וואַרשאַ. אין דער אָנקלאַגע ערקלערט אַדוו. מאַנטלאַק, אַז ס'געהט נישט אַזוי ווייט אין דעם קורצען טערמין פון אָנמעלדען די חובות, נאָר אין דעם, וואָס די קרעדיטאָרען אין אויסלאַנד איז צו שפּעט מיטגעטיילט געוואָרען דער טערמין.

דאָס אַפּעלאַציע-געריכט האָט די אָנקלאַגע פון אַדוו. מאַנטלאַק אָפּגעוואָרפען.

ווי מ'גיט איבער, האָט נאָך דער דעציזיע פון אַפּעלאַציע-געריכט אין וואַרשאַ אַדוו. ווייצמאַן אַלס בעפולמעכטיגטער פון צוויי אַנדערע אויסלענדישע פירמעס, אַריינגעטראָגען אין האַנדעלס-געריכט אַ ביטע, אין וועלכען ער בעט אויך, צו פערלענגערן דעם טערמין פון אָנמעלדען די חובות.

אויף דער זעלבער זיצונג, האָט דאָס געריכט גענומען צו קענטעניש דעם בעריכט פאַר'ן חודש יוני ד. י.

פון דעם בעריכט איז צו זעהען, אַז אין יוני איז די פאַבריק געווען טעטיג 25 טעג, און בעשעפטיגט 5123 אַרבייטער. אַלע אָפּטיילונגען זענען געווען טעטיג. אין פערגלייך צום פערגאַנגענעם חודש, איז די פּראָדוקציע אין דער שפּינערייַ געשטיגען מיט 30 פּראָצ. אין דער וועבערייַ מיט 25 פּראָצ.

דער וועש- און סחורה-פערקויף, האָט אין פערגלייך צום חודש מאַי, געשטיגען אויף אַ סומע פון 75,193,15 זל. דאַגעגען האָט זיך דער גאַרן-פערקויף אין משך פון דער זעלבער צייט פערקלענערט אויף אַ סומע פון 279,097,99 זל. שטייערן האָט די פירמע בעצאָהלט אין יוני 116 202,37 זל. דער קר. קאַסע 50,800,57 זל. דער סחורה-לאַגער האָט זיך פערגרעסערט אויף א סומע פון 109,666,34 דאָלאַר.

זשאנדארם-אפיצירען אנשטאט ארבייטס-אינספעקטארען

ריגאריסטישע פעראָרדנונגען לגבי פרעמדע ארבייטער אין פראנקרייך

(2) לויט ווי מ'אינפאָרמירט פונם לאָדזשער „פּופּ", זענען לגבי פרעמדלענדישע אַרבייטער אין פראַנקרייך איצט אַרויסגעגעבען געוואָרען זעהר שטרענגע פעראָרדענונגען.

לעצטענס האָט דער פראַנצויזישער סענאַט אָנגענומען אַ געזעץ וועגען שיצען די פראַנצויזישע אַרבייטער, לויט וועלכען עס וועלען ממילא בעגרענעצט די אַרבייטס-מעגליכקייטען פון די פרעמדלענדער.

אויפן יסוד פון דעם דאָזיגען געזעץ האָט דאָס פראַנצויזישע געריכט דאָס רעכט איטליכעס מאָל פעסטצושטעלען, דורך אַ דעקרעט, דעם פּראָצענט פון אַרבייטער פרעמדלענדער, וואָס קאָנען בעשעפטיגט ווערען אין פראַנקרייך. אויסרעכענענדיג דערביי, ס'ארא פּראָצענט פון די דאָזיגע אַרבייטער יעדער אונטערנעהמונג קאָן בעשעפטיגען אין דער געגעבענער בראַנזשע.

חוץ מזה איז כאַראַקטעריסטיש דער פּרט, וואָס לויט דעם נייעם געזעץ, זענען זשאַנדאַרם-אָפיצירען בעפולמעכטיגט צו פיהרען די קאָנטראָלע איבער דער בעשעפטיגונג פון די פרעמדלענדער בעת לעת עתה האָבען די קאָנטראָלע געפיהרט בלויז אַרבייטס-אינספּעקטאָרען.

געפאקט דעם ווילדען מערדער.

וואס האט דערהרג'עט דאס 17-יעהריגע מיידעל

(2) מיט עטליכע וואָכען צוריק האָט מען געפינען אין הויכען קאָרן, נאָהענט פונ'ם דאָרף בזשאָזאַ, וואָלינער קרייז, דעם טויטען קערפּער פון דער 17-יעהריגער קאַזשימיערא מיכאַלטשיק, אויף וועלכען עס זענען געווען קענטיג סימנים פון אַ געצוואונגענעם טויט.

דער חשד איז געפאַלען אויף דעם מיידעלס געוועזענעם חתן, יוזעף זאַוואַדזקי.

האָט מען איהם א לאַנגע צייט אַרומגעזוכט, געמאַכט אַבלאַוועס, און ערשט נעכטען האָט אַ פּאָליציאַנט געפונען דעם מערדער אויסבעהאַלטען זיך אין אַ וואַלד.

מ'האָט איהם אַרעסטירט און אַריבערגעפיהרט קיין וואָלין, וואו ער האָט זיך שוין מודה געווען אין זיין שרעקליכען טאַט, דערקלערענדיג, אַז ער איז דערמיט אויסגן געווען, דאָס קאַזשימיערא זאָל נישט חתונה האָבען מיט זיין קאָנקורענט.

ער האָט דעריבער ביי זיך געהאַט בעשלאָסען צו צווינגען זי פונאַנדערצוגעהן זיך מיט איהר נייעם חתן, אדער... צו דערהרג'ענען זי.

מיט דעם צוועק האָט ער פערנאַרט דאָס מיידעל אין פעלד, און נישט קאָנענדיג ביי איהר פּועל'ן, זי זאָל פערלאָזען דעם נייעם חתן, האָט ער זי געוואָלט — פערגוואַלדיגען...

זי האָט איהם אָבער אָנגעהויבען צו דראָהען מיט פּאָליציי, און דאַן האָט ער זי דערשטיקט אויף טויט און איז ענטלאָפען.

ער וועט געשטעלט ווערען פאַר אַ שטאַנד-געריכט.

איינע פון די סימפּאַטישסטע אינסטיטוציעס ביי אונז אין לאָדז „דער אינטערנאַט פאַר קינדער און פערמע „העלענובעק"
געפינט זיך אין שטיצע!
שטיצט די אינסטיטוציע ביד רחבה --- !!

אפטייקען

היינטיגע נאַכט-דיזשורען

(2) היינט בייַנאַכט דיזשורירען: א. דאַנצער (זגערזשער 57), וו. גראַשקאָווסקי (11 ליסטאָפּאַד 15), ס. גאָרפּיין (פּילסודסקיעגאָ 54), מ. באַרטאַשעווסקי (פּיעטרקאָווער 95), ר. רעמבעלינסקי (אַבדושעָ 28)) א. שימאַנסקי (פּשעדזאַלניאַנאַ 75).

אורלויבען אין געריכטס-וועזען

(2) נעכטען האָט זיך צוריקגעקעהרט פון אורלויב און איבערגענומען זיין אַמט דער ויצע-פּרעזעס פון קרייז-געריכט אין לאָדז און דער פּרעזעס פון דער פירטער אָפּטיילונג, ה' אַנטאָני גילינסקי.

אין דעמזעלבען טאָג האָט זיך צוריקגעקעהרט פון אורלויב דער פאָרזיצער פון דער 5-טער ציוויל-אָפּטיילונג, דער ריכטער מאָסקוגאַ, און דער פאָרזיצער פון דער 5-טער שטראָף-אָפּטיילונג, דער ריכטער מ. ווילעצקי.

קאָנפיסקירטע צייטונגען

(2) נעכטען זענען אין לאָדז קאָנפיסקירט געוואָרען: „אילוסטראָוואַני דזשעניק לודזקי" און „פראָנט".

די ערשטע צייטונג איז קאָנפיסקירט געוואָרען פאַר אָפּדרוקען אַ ידיעה, א. נ. „די חוצפה פון אַ פּרייסישער יונקער", און די צווייטע — פאַר דער זעלבער ידיעה א. נ. „אַ דיפּלאָמאַט, צי אַ גאַסען-יונג".

די ידיעה איז נוגע געווען דעם אינצידענט מיט דער פּוילישער פאָהן אויף דעם הויף פון דער דייטשער אַמבאַסאַדע אין וואַרשאַ, וואָס האָט פּאַסירט דעם פערגאַנגענעם זונטאָג.

האנדעלס-אנגעשטעלטע בעמיהען זיך

וועגען הנחות ביים פאהרען מיט טראמווייען און אין דער עלעקטראווניע

(2) מחמת דעם איינפיהרען פון הנחה-בילעטען פאַר פיזישע און גייסטיגע אַרבייטער אויף די טראַמוואַיען, האָט דער פעראיין פון פּוילישע האַנדעלס - אָנגעשטעלטע אינטערווענירט אין דער טראַמוואַי-דירעקציע וועגען פערברייטערען די הנחה דורכ'ן איינפיהרען 3-טאָג'עדיגע קופּאָנען, וואָס גיבען דאָס רעכט צו פאָהרען 4 מאָל אין מעת-לעת, ווייל, כידוע, אַרבייטען כמעט אַלע האַנדעלס-אָנגעשטעלטע מיט אַ מיטאָג-איבעררייס.

גלייכצייטיג האָט זיך דער פעראיין פון די פּוילישע האַנדעלס-אָנגעשטעלטע אינטערווענירט אין די לאָדזער עלעקטראָווניע וועגען איינפיהרען אַ הנחה-טאַריף אויף בענוצען זיך מיט עלעקטרישע שטראָם פאַר אַרבייטסלאָזע האַנדעלס-אָנגעשטעלטע און אויף האַלב-פאָסטענלאָזע, וואָס אַרבייטען צופעליג אויף שעה'ן.

די נייע 10-זלאטע מטבעות

זיי זענען שוין ארויס, אבער ווי קריגט מען זיי אריין?...

(2) אין די נאָהענטסטע טעג וועלען געלאָזט ווערען אין פערקעהר די נייע 10-זלאָטעדיגע מטבעות, וועלכע זענען אַרויסגעגעבען געוואָרען אַנשטאָט די פּאַפּירענע, וועלכע ווערען אַרויסגעצויגען פון פערקעהר.

די 10-זלאָטע'דיגע מטבעה אונטערשיידט זיך פון דער 5-זלאָטע'דיגער, קודם — מיט'ן ווערט.. און דערנאָך מיט די פאָלגענדע פּרטים:

ערשטענס, איז זי עטוואָס גרעסער און דיקער, האָט אַן אַנדער צייכענונג, אַ טיפער'ן רעליעף. און אויך אַן אַנדער קלאַנג.

אויף איין זייט פון דער 10-זלאָטע-מטבעה איז אויסגעשטאַמפּעוועט אַן אָדלער מיט דער אויפשריפט: „זשעטשפּאָספּאָליטאַ פּאָלסקאַ — 10 זלאָטיך".

אויף דער צווייטער זייט — אַ פּרויען-קאָפּ אַרומגערינגעלט מיט אַ קראַנץ קאָרן-זאַנגען.

בכדי אויך צו אונטערשיידען די נייע מטבעות פון די 5-זלאָטעדיגע, זענען די ברעגעס ווייטע אָהן דער לאַטיינישער אויפשריפט, נאָר שטאַרק קאָרבירט.

לא דובים ולא יער

נישט קאמוניסטען, און נישט, להבדיל, גנבים, נאר סתם נייגעריגע לאבוזעס

(2) מיט עטליכע טעג צוריק איז צווישען די דערפער אָשינאַ און דראַגנעק, דער משאות-צוג, נומער 1490 אַרויף אויף אַן איינגעבעם וועגעלע, וואָס איז געשטיינען אויף די שינעס.

לכתחלה האָט מען געמיינט, אַז דאָס האָבען געטאָן קאָמוניסטען, אָדער ,להבדיל, גנבים, וועלכע האָבען געוואָלט ברענגען צו אַ קאַטאַסטראָפע און ביני לביני בהנאה זיין פון די לאָדונגען.

אַרויסגעוויזען האָט זיך אָבער, נאָך אַ גענויער אויספאָרשונג, אַז דעם שווער'ען אייזערנעם וועגעלע האָבען אויף די שינעס אַוועקגעשטעלט „גלאַט אַזוי" פיער אַרבייטער פון דער פירמע „בודאָפּאָל", וועלכע אַרבייטען ביי דעם באַהן - אָנשיט, און זיי האָבען געוואָלט אויף טשיקאַוועס אַ קוק טון, וואָס עס וועט אַזוי זיין, אַז די באַהן וועט זיך צונויפטרעפען מיט'ן שווער'ען וועגעלע..

זיי זענען אַרעסטירט געוואָרען.

זיי הייסען: סטאַניסלאַוו זיאַוויאַני, סטעפאַן און יוזעף פּאַלטינסקי און סטאַניסלאַוו טשעטשיאַק.

רעגיסטראציע פון ארבייטסלאזע וועגען אונטערשטיצונגען

מאָנטאָג, 1. אויגוסט האָט דער אונטערשטיצונגס-אַמט ביים מאַגיסטראַט אָנגעהויבען די רעגיסטראַציע אויף דרינגענדע אונטערשטיצונגען פאַר אַרבייטסלאָזע פיזישע אַרבייטער לויט'ן פאָלגענדען סדר:

היינט. מיטוואָך, דעם 3 אויגוסט, די אותיות
R, S, T, U, W, Z, Ż,

סאניטאר-קאנטראלע אין שפייז-געוועלבער

(2) ווי מיר דערוויסען זיך, וועלען היינטיגע וואָך סאַניטאַר-אָפּטיילונגען אָנהויבען אַ לוסטראַציע פון אַלע יאַטקעס און שפייז געוועלבער.

אויב עס וועט וואו-נישט-איז פעסטגעשטעלט ווערען, אַז די סאַניטאַר-פאָרשריפטען ווערען נישט אָפּגעהיט, וועלען די שולדיגע ווערען, דורך דער שטאָטישער סטאַראָסטווע, צוגעצויגען צו אַדמיניסטראַטיווער פעראַנטוואָרטליכקייט.

אַ פאבריקס-סכסוך

(2) נעכטען איז אויסגעבראָכען אַ שאַרפער סכסוך אין דער קאָנסטאַנטינער פאַבריק פון „ראָסבאַרט און היימאַן" אין קאָנסטאַנטין.

די אַרבייטער האָבען פערשטרייקט.

אורלויב פון דעם שטאטישען סטאראסטע

(א) נעכטען האָט אָנגעהויבען זיין אָפּרוה-אורלויב דער שטאָטישער סטאַראָסטע, קאַזשימיעזש פּאָדאָמבינסקי.

בעת'ן אורלויב וועט איהם פערטרעטען דער ויצע-סטאַראָסטע ה' ראָשיצקי, וועלכער האָט זיך נעכטען צוריקגעקעהרט פון אורלויב.

גלייכצייטיג האָט נעכטען אָנגעהויבען זיין אורלויב דער לייטער פון דער זיכערהייטס-אָפּטיילונג ביי דער סטאַראָסטווע, ה' דעניס, וועלכען עס וועט פערטרעטען דער לייטער נאָוואַקאָווסקי.

געמאהנט 2850 זלאטעס

און וועט מוזען צופרידען זיין מיט 300

(א) דער געקינדיגטער אָנגעשטעלטער פון דער פירמע „י. א. גראָסלייט", ארטור וואַלטער (פון ווילנער-גאַס 24) האָט זיך געמאָהנט דורכן געריכט אַ סומע פון 2850 זלאָטעס. דאָס האָט ער זיך געמאָהנט 1 פּראָצענט קליענטען-פּראָוויזיע, פאַר איבערשעה'ן און פאַר אורלויב. דאָס אַרבייטס-געריכט האָט אָבער אַנערקענט בלויז די 300 זלאָטעס פאַר'ן אורלויב.

היינט און פאָלג. טעג!
שעהנער און מעלאָדישער פילם, וועלכער בעווייזט די ראָמאַנטישע אידיליע פון אַ ליבעס-פּאָרל אויף די הויכע אינזלען פון דרום-ים א. נ.

די געליבטע פון טאהיטי

רעזשי פון געניאַלען שעפער פון „פּאַגאַניז", „ווייסע שאָטענס"-
S. Van Dyke
אין די הויפּט-ראָלען:
Conhita Montenegro,
Leslie Homard

הנחה-בילעטען גילטיג אָהן בעגרענצונגען. דער זאַל איז מעכאַניש ווענטילירט און געקיהלט. — אָנהויב 5.30 נאָכמ., שבת און זונטאָג— 2.30 בייטאָג.

ליקווידירטע פאבריק-שטרייקען

(2) נאך א קנאפען חודש נישט-ארבייטען איז ליקווידירט געווארען דער שטרייק אין דער פירמע „ברידער פשיגורסקי" (טרעבוזשינסקא 22).

ס'איז אויך פערענדיגט געווארען דער שטרייק אין דער טאמאשאווער פירמע „לאנדסבערג". דער דאזיגער שטרייק האט געדויערט א קורצע צייט.

פלוצלינג געשטארבען א 30 יעהריגער יוד

נעטראגען א זעקעל אוגערקעס און בעקומען א הארץ-שלאג

אויף זשעלאנא גאס, נעבען הויז 42, איז פלוצליג געפאלען אין חלשות דער 30 יעהריגער טרעגער לייבעל ליצקי פון שרודמיעסקא 78, וועלכער איז געגאנגען מיט א זאקעל אוגערקעס אויף די פלייצעס. דער ארויסגערופענער דאקטאר האט פעסטגעשטעלט דעם טויט פון א הארץ-שלאג.

מיט די קבורה-פארמאליטעטען פערנעמט זיך „חסד של אמת".

„העלענובעק"

דערציהט א געזונדען יודישען דור!

קיין איין יוד וועט זיך נישט אפזאגען צו קויפען היינט אנ'אפצייכענונג לטובת „העלענובעק"!

פערענדיגט דעם שטרייק אין דער פירמע „לאנא" אין זגערזש

(2) מיט עטליכע טעג צוריק איז אין דער פירמע „לאנא" אין זגערזש אויסגעבראכען א שטרייק פון די וועבער, מחמת די פירמע האט רעדוצירט די לוינען.

נאך אונטערהאנדלונגען, וואס האבען געדויערט עטליכע טעג, האבען די שטרייקענדע מסכים געווען צו רעדוצירען דעם פארדינסט אויף א גראשען פון 1000 שוס, און פון מאנטאג אן האבען די וועבער אנגעהויבען צו ארבייטען.

א נייע שולע

מיר דערוויסען זיך, אז דער בעקאנטער אין לאדז פעדאגאג און דער פאפולערער צווישען דער שול-יוגענד פאלאניסט, פראפ. ז. פאזנער עפענט אין לאדז, זאוואדזקא 1, א גימנאזיום און א פאלקס-שול. די שולע וועט זיין רייך-אויסגעשטאטעט מיט שול-און הילף-געגענשטאנדען. דער אנגאזשירטער פערסאנאל, וועלכער בעשטעהט פון אויסגעצייכענטע פעדאגאגישע כוחות — גיט די פולע גאראנטיע, אז די שולע וועט שטעהן אויף א הויכער מדרגה.

Dr. Z. Rakowski

ספעציאליסט פאר אוירען-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקהייטען

11-טען ליסטאפאד 9

(קאנסטאנטינער), ט. טעלעפאן 127-81

שפרעכשטונדען פון 10—12 און 5—7, נעהמט אויך אן און לעטשניצע זגערושער 17 פון 10—12.

ארגאניזאציע פון מיטעל-שול-בילדונג אין לאדז

(א) דאס לאדזשער קרייז-שול-קוראטאריום בעארבייט א נייעם פראגראם אויפ'ן קומענדיגען שול-יאהר 1932-33, און אין שייכות מיט'ן רעסקריפט פונ'ם בילדונגס-מיניסטעריום האט דאס קוראטאריום פערעפענטליכט א רשימה פון שולעס סיי אין לאדז און סיי אין קרייז, וועלכע האבען פולע רעכט פון מלוכה-גימנאזיעס, און די וואס האבען נישט קיין פולע רעכטען.

ווי מיר דערוויסען זיך, האבען פולע רעכט בעקומען:

1) מענער-גימנאזיום אויפ'ן נאמען פון יוזעף פילסודסקי.

2) נעזעלשאפטליכע מענער-גימנאזיום "טאוואזשיסטווא ספאלעטשנעגא".

3) גימנאזיום א. נ. פון קש. איגנאצי סקארופקא.

4) מענער-גימנאזיום פון אלעקסי זשימאוסקי.

5) מענער-גימנאזיום פון סוחרים-געזעלשאפט.

6) ערשטע העברעאישע מענער-גימנאזיום.

7) פרויען-גימנאזיום פון העלענא מיקלאשעווסקא.

8) פרויען-גימנאזיום פון יאנינא פריסיעוויטש

9) פרויען-גימנאזיום פון זאפיא פיאנטקאווסקא און וויקטאריא מאטשינסקא,

10) פרויען-גימנאזיום פון אדעלא סקשיפקאווסקא,

11) פרויען-גימנאזיום א. נ. פון עליזא אזשעשקא,

12) פרויען-גימנאזיום פון צעציליא וואשטשינסקא,

13) פרויען-גימנאזיום פון מאריא האכשטיין.

חוץ מזה האבען פולע רעכט בעקומען די פריוואטע לעהרער-סעמינאריומס:

1) שטאטישער לעהרער-סעמינאריום א. נ. פון צ. עססקאווסקי,

2) לעהרער-סעמינאריום פאר פרויען א. נ. פון אניעלא שיך.

נישט קיין פולע רעכט פון מלוכה-גימנאזיעס האבען בעקומען:

1) ערשטע מענער-גימנאזיום א. נ. פון באלעסלאוו פרוס,

2) 2-טע העברעאישע גימנאזיע,

3) 3-טע העברעאישע גימנאזיע,

4) מענער-גימנאזיע פון יצחק קאצענעלסאן,

5) דייטשע גימנאזיע,

6) פרויען - גימנאזיום פון קאנאפטשינסקא-סאבאלעווסקא,

7) פרויען-גימנאזיום פון יוזעף אב,

8) פרויען-גימנאזיום „קולטורא",

9) פרויען-גימנאזיום פון יאשינסקא-זעליגמאן

10) גימנאזיום „וויעדזא" פון סאלאווייטשיק-מאגעליף.

11) העברעאישע פרויען-גימנאזיום.

12) דייטשע פרויען-גימנאזיום.

13) פרויען-גימנאזיום פון אנעלא ראסטרט,

14) קאעדוקאציע-גימנאזיום פאר דערוואקסענע (אוונד).

DOKTOR

F. WOŁKOWYSKI

צעגעלניאנא 4, טעל. 216-90

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען, מענער-שוועכע. אלע ארט אנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.

צוריקגעקעהרט.

נעמט אן פון 8—2 און פון 5—9 אוונד.

בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען.

שטאט-טעאטער, ציגעל-נאם 27

יודיש-דראמאטיש טעאטער אין פוילען

XVII יאר ווילנער טרופע

דיר. מ. מזאה.

היינט, מיטוואך, 3 אויגוסט, 9.15 אוו.

פרנסה

מוזיקאלישע קאמעדיע אין 3 אקטען

פון ה. גאטעספעלד

רעזשי: ד"ר מ. וויינבערג, מוזיק: הענעך קאן, דעקאראציע: וו. וויינטרויב, טענץ: ל. ראטבוים.

אין 3-טן אקט גרויסער רעווי-פראגראם.

בילעטען צו בעקומען אין בעשטעל-קאסע פון שטאט-טעאטער מאניושקא 1.

דער היינטיגער אפצייכען-טאג לטובת „העלענובעק"

אלע לאדזער יודען קויפען היינט אנ'אפצייכען לטובת דער וויכטיגער אינסטיטוציע!

אויף די גאסען פון אונזער שטאט, וועט היינט פערקויפט ווערען אנ'אפצייכען לטובת דעם אינטערנאט „העלענובעק".

„העלעניבעק" איז א מוסטער-אנשטאלט, נישט נאר ביי אונז אין לאדז, נאר ווייט איבער די גרעניצען פון פוילען. די אנגעזעהענסטע פערזענליכקייטען, וואס האבען בעזוכט די דאזיגע מוסטער-אנשטאלט, האבען ארויסגעזאגט זייער ענטציקונג פאר דער גרויסער ארבייט, וואס ווערט געטון אויפ'ן געביט פון קינדער-דערציהונג.

די דאזיגע וויכטיגע אינסטיטוציע נויטיגט זיך אין שטיצע. ס'איז צו האפען, אז דער היינטיגער אפצייכען-טאג פון „העלענובעק" וועט ווארעם אונטערשטיצט ווערען פון דער גאנצער יודישער בעפעלקערונג.

קויפט ביי אונזערע אנאנסען-געבער

לייוויק אין טעאטער „סקאלא"

פרייטאג וועט דער לאדזער עולם האבען א מעגליכקייט צו זעהן אין „סקאלא" לייוויק'ס „די קייטען", די דאזיגע זייער אינטערעסאנטע דראמע איז נאך ביז היינט אין אייראפע דורך קיינעם נישט אויפגעפיהרט געווארען. עס איז א גרויסער אויפטו צו שטעלען די דאזיגע ווערק אויף דער יודישער בינע.

אויף דער דאזיגער פרעמיערע ווערען געמאכט קאלאסאלע פארבערייטונגען. נייע סירמעדעקאראציעס נאך נישט געזעהענע און אלץ וואס אילוסטרירט דאס לעבען אויף קאטארגע ווערט ספעציעל צוגעגרייט.

מען דארף האפען, אז אלע וועמען עס אינטערעסירט דער בעסערער טעאטער, וועט אויפנעהמען מיט פרייד די דאזיגע בשורה.

היינט מיטוואך צום לעצטען מאל — דער לעצטער הומאריסטישער אוונד. א. נ. מאן, ווייב, געליבטער, מיט דער בעטייליגונג פון גאנצען אנסאמבל.

יודיש טעאטער אין „פילהארמאניע"

פערבאנד-טרופע פון א.א.פ. אין פוילען. אנפיהרונג: א. בעזמאן.

!!! שטורמישער ערפאלג !!! אלע זענען ענטציקט

פרייזען פון 50 גר. ביז 2 זל.

גאסטשפילען פון דער גלענצענדער אפערעטען-שוישפילערין

מרים קאראלאווא

היינט, מיטוואך, 9 אוונד

2 פארשטעלונגען פאר 1 בילעט 2

1) „אהו א מאמע"

— אין 3 אקטען — פון זאלאטארעווסקי

רעזשי—קאמבאראוו

2) גראנדיעזער קאנצערט „דאס לעצטע - דאס בעסטע" מיט אנטייל מרים קאראלאווא, קאמבאראוו, א. טעפנער און דער גאנצער אנסאמבל.

מארגען, דאנערשטאג - ווערט נישט געשפילט.

פרייטאג, אויפ'ן פערלאנג פון די פיל פערעהרער פון קאראלאווא און קאמבאראוו ווערט געשפילט נאר נאך 1 מאל גאלדפאדען'ס היסטארישע אפערעטע „שולמית"

פרייזען פון 50 גר. ביז 1.60

85

ר. אייזראעל

דאס בופעט-מיידעל

א סענסאציאנעל-ערשישער ראמאן פון דער לאדזער ווירקליכקייט

— וועגען מיר וויל איך גאר נישט טראכטען, האט פראנקענשטיין געזאגט, איך בין סיי-ווי-סיי פערלוירען, איך בין געקומען צו אייך וועגען אנ'עצה, וואס זאל איך ווייטער טון? וואס האט איהר געטון, הער אדוואקאט, כדי מיך צו רעהאביליטירען, כדי צו בעווייזען מיין אומשולד.

— זענען דען עפיס אריינגעטרעטען נייע אומשטענדען אין אייער פראצעס? האט איהר דען עפיס פאקטען, וועלכע וואלטען מעגליך געמאכט אנצוהויבען אנ'אקציע פון רעווידירען אייער פראצעס? איך בין ווייטער גרייט אלץ צו טון, כדי צו בעווייזען אז איהר זענט אומשולדיג, אבער איך האב זיך נישט אין וואס אנצוכאפען, ביי וואס זיך צו האלטען, קיין שום נייע פאקטען זענען מיר נישט בעקאנט און האב איך שוין געהאט וועלכע ס'איז מעגליכקייט זיך עפיס צו דערוויסען, האט מען מיר דאס געשטערט, אויף אנ'אונפערשעהמטען אופן געשטערט און נישט דערלאזט דערצו.

— ווער איז דאס דער גרויסער שונא מייבער? ווער איז דאס געווען פעראינטערעסירט, אייך צו שטערען.

— דאס ווייס איך אליין נישט, פריינד עפיס א געהיימניספולע האנד שטעהט און דיריגירט מיט אלעם וואס איז נאך שייך אייער פערזאן.

— אויב אזוי בין איך פערלוירען אויף אייביג? האב איך שוין גארנישט צו האפען? אבער זאגט מיר הער מעצענאס, פארוואס האט זיך מיין פרוי אויפגעהערט מיט מיר צו אינטערעסירען? פארוואס האט זיך מיין בעסטער פריינד אויפגעהערט מיט מיר צו אינטערעסירען, קיינער איז איז צו מיר אין טורמע נישט געקומען, קיינער האט וועגען מיר נישט געוואלט וויסען.

— דיקא אין דעם איז קיינער נישט שולדיג, האט פארעלסקי געענטפערט, איך מוז אייך אפען זאגען, אז מיט אייער וויזיט האט איהר מיך געשטעלט אין א זעהר שווערער לאגע, לויט אלע פארשריפטען פון געזעץ בין איך פערפליכטעט וועגען אייך צו מעלדען אין דער פאליציי.

— און איהר וועט דאס טון.

— דערווייל נישט, פריינד פראנקענשטיין, און נישט דערווייל נאר בכלל נישט, אבער איהר וועט דארפען זיך האלטען אויף א געוויסער דיסטאנץ פון מיר. און וואס שייך אייער פראגע וואס קיינער האט זיך מיט אייך נישט אינטערעסירט איז עס פשוט דערפאר, ווייל אלע האלטען אייך פאר געשטארבען, פאר טויט, איך אליין בין געווען איבערצייגט, אז איהר זענט אויפגעהאנגען געווארען, אז איהר לעבט נישט מעהר.

— איך ווייס גארנישט וואס מיט מיר איז פארגעקומען.

— אבער צום טייוועל, האט פארעלסקי נישט מעהר אויסגעהאלטען, אימיצען האט מען דאך דערציילט אויפגעהאנגען, אימיצען האט מען דאך דערציילט בעגראבען אויפ'ן יודישען בית-עולם אין לאדז אונטערן נאמען דיר פראנקענשטיין, דארט געפינט זיך דאך זיין קבר.

פראנקענשטיין האט געשוויגען און גרויסע טרעהרען האבען זיך געקייקעלט אויף זיינע באקען.

— איך ווייס דאך גארנישט וואס ס'איז געשעהען, איך בין דאך געווען פערשפארט און האב נישט געזעהן די ליכטיגע שיין.

— יא דאס איז דאס גרויסע רעטעניש וואס מיר דארפען לעזען, דאס איינציגע וואס איך פערלאנג פון אייך, אז איהר זאלט מיר צו וויסען געבען אדער מיר אהער שיקען די מענשען, וועלכע אינטערעסירען זיך איצט מיט אייך און וועלכע האבען צוגעהאלפען אייך צו ענטלויפען איצט איז שוין שפעט און איהר מיין פריינד, דארפט שוין איצט אוועקגעהען און ווארטען ביז מיר וועלען אייך דארפען.

— און מיט מיין פרוי, מיט מיינע קינדער קען איך זיך נישט זעהען? איך קען זיי נישט אנקוקען כאטש פון דערווייטענס?

— דערווייל נישט פראנקענשטיין, זייט פאר בינפטיג און פערשטענדיג און ריזיקירט נישט צופיל, איהר זענט אין גרויס געפאהר און זייט נאך א ביסעל געדולדיג. פאלגט מיין עצה און איהר וועט נישט קיין חרטה האבען.

— וואוהין זאל איך איצט געהען? ווער וועט מיך אריינלאזען.

— איהר דארפט געהען צוריק אהין פון וואנען איהר זענט געקומען און ווארטען אויף אייערע פריינד. ענטלויפט נישט פון זיי, ווייל זיי מיינען אייער טובה און וועלען אייך נישט פערראטען, אויב זיי האבען געהאט עפיס אנ'אייגענעם אינטערעס אין אייער בעפרייאונג, וועט דאס אויך נישט זיין צו אייער שלעכטען, זייט געדולדיג און ווארט וואס דער מארגען וועט ברענגען, מיט אייער פאמיליע וועט איהר זיך זעהען דעמאלט ווען איהר וועט זיין אינגאנצען יעדען געפאהר. נאר אויב איהר דארפט עפיס געלד, בין איך גרייט אייך צו בארגען, פראנקענשטיין האט זיך געזעגענט מיט דעם אדוואקאט און איז צוריקגעגאנגען אויך צופוס אין דעם שטעטעל פון וואנען ער איז געקומען, ער האט אין גאס ווידער אנגעטראפען אויף צעהנדליגע אליטע רעקלאמעס, וועלכע האבען זיך אפילו נישט אומגעקוקט אויף איהם, דאס האט איהם איבערצייגט אז מען דערקענט איהם נישט, פאר וואס ער איז געווען שטארק צופרידען. גליקליך און בשלום איז ער אנגעקומען צוריק אויפ'ן ארט, פון וואנען ער איז מיט א טאג פריהער אוועק, נישט זאגענדיג וועגען דעם קיינעם קיין איין ווארט. אין דעם שטעטעל האט מיט דער גרעסטער אונגעדולד און בעאונרוהיגונג געווארט מאנקע, וועלכע איז דעמזעלבען טאג געקומען פון לאדז.

מאנקע האט געמיינט, אז מיט פראנקענשטיינען איז זיכער עפיס געשעהען, זי האט זיך נישט געקענט פארשטעלען, אז ער האט געוואלט געהען דעם געפאהר אין די אויגען אריין.

(פארטזעצונג קומט)

פראפ. פיקאר פליהט ווידער אין הימעל!

וואס זוכט פראפעסאר פיקאר אין די הימלען? — די מיסטעריע: קאסמישע שטראהלען. — א ראקעטע, וואס וועט דורכמאכען א רייזע בערלין-מאסקווע אין עלף מינוט. — א ראקעטע, וואס מאכט דורך א רייזע אויף דער לבנה און א פראפעסאר, וואס פליהט אין הימעל

— .2 —

אויף דער אויבערפלאך פון דער ערד זענען אויך פערהאן געוויסע עלעמענטען. מען רופט זיי ראדיא-אקטיווע עלעמענטען, וועלכע גיבען ארויס ענערגיע נישט דורך כעמישע פראצעסען, נאר דורך א צושפליטערונג פון זייערע אטאמען. ראדיום אדער אוראניום געהערען צו די ראדיא-אקטיווע קערפער'ס; זיי גיבען ארויס שטראהלען, וואס זענען בכח אבצוטויטען א קערפער-געשווילעכץ אדער ליכטיג צו מאכען אין א פינסטער ארט די ציפער פון א ציפער-בלאט א.א.וו. א.א.וו. דאס געשעהט א דאנק א צושפליטערונג פון די אטאמען. אויך די אזוי גערופענע קאסמישע שטראהלען זענען א רעזולטאט פון דער אטאם-צושפליטערונג. די קאסמישע שטראהלען, וועלכע שניידען דורך א שיכט פון 7–8 מייל געדיכטע לופט פערלירען א גרויסען טייל פון זייער אריגינעלער קראפט ביז זיי דערגרייכען די אויבערפלאך פון דער ערד-קארע.

דאס האט געצוואונגען דעם בריסעלער פראפעסאר זיך צו לאזען פליהען אין הימעל, כדי אויף דעם ארט זיך צו בעקענען מיט די דאזיקע סודות'פולע שטראהלען, מיט וועמעס הילף עס וועט זיך אפשר איינגעבען אין דער נאהענטסטער צוקונפט צו שאפען אנ'אומאויסשעפבארען קוואל פון ענערגיע. דאס וואלט בלי ספק געוועזען די גרעסטע ברכה פאר דער גאנצער מענשהייט.

די קונסט פאר דער לופט-נאוויגאציע האט פאר די לעצטע יאהרען דורכגעמאכט געוואלדיגע פארשריטען. דער מענש האט בעהערשט די לופט! הונדערטער טויזענדער ריזיגע לופט-שיפען רייסען זיך טאג טעגליך צום הימעל! דער אעראפלאן איז צום היינטיגען טאג דאס שנעלסטע קאמוניקאציע-מיטעל. ער איז ביכולת צו דערגרייכען א שנעלקייט פון 325 קילאמעטער א שעה! אבער אונזער מוח און פאנטאזיע שטעהען נישט אויף איין ארט — מיר פערלאנגען פון דער לופט-נאוויגאציע א נאך שטארקערן טעמפ! מיר ווילען דורכאויס, אז די לופט-מאשין זאל זיך בצוועגען מיט מעהר ריהרעוודיגקייט. אין דער קונסט פון לופט-נאוויגאציע איז געבוירען געווארען א נייער טערמין — ראקעטע.

אין די וויסענשאפטליכע לאבאראטאריעס גייט איצטער אהן א פיבערהאפטע ארבייט — מען סטארעט זיך אויפצובויען א ראקעטע, וואס זאל אין עטליכע שעה דורכמאכען א רייזע צווישען איירפא און אמעריקא, דער בעריהמטער פראנצויזישער לופט-נאוויגאטאר ראבערט עסנאלט-פעלטערי איז דער הויפט-איניציאטאר פון דער דאזיגער "משוגה'דיגער" אידעע. מיט דער הילף פון אזא מין ראקעטע וועט מעגליך זיין צו מאכען א רייזע אויף דער לבנה. די פראנצויזישע אסטראנאמישע געזעלשאפט גיט יעדעס יאהר ארויס א פרייז "פרייז רעד-הירש" פאר דער גרעסטער דערפינדונג אויפ'ן געביט פון דער צווישענפלאנעטען-נאוויגאציע.

פון ד"ר י. מ. מולער

אי'ג'ם לאנד פון וואלקענקראצערס, אמעריקא, עקזיסטירט אויך א "צווישען-פלאנעטען-געזעלשאפט" וואס בעשעפטיגט זיך מיט דער ראקעטען-נאוויגאציע. פראפעסאר גאדארד האט אויסגעבויט א ראקעטע פון 3 מעטער די לענג און 75 סענטימעטער אין דיאמעטער — ער האט זי אויסגעשאסען אין ניו-יארק און אין עטליכע מינוטען האט זי דורכגעמאכט א שטרעקע פון טויזענדער קילאמעטער. איצטער האלט מען אין בויען א ריזיגע ראקעטע, וועלכע וועט דארפען פליהען אין אנ'אטמאספערע פון 150 קילאמעטער די הויך.

אין עסטרייך איז דר. אבערט בעשעפטיגט מיט'ן אויסגעפינען א ראקעטע, וואס זאל קענען בענוצט ווערען אויף צו באמבארדירען דעם שונא, אויף אומצוברענגען א בעפעלקערונג פון א גאנצער מדינה.

אין דייטשלאנד זענען מיט דער דאזיגער מלאכה בעשעפטיגט צוויי געזעלשאפטען — ווינקלער און נעבעל. ווינקלער האט זיך פערבונדען מיט דער פירמע יונקער און זיי פערמאגען אפילו לעבען בערלין, אין רייניקענדארף, אנ'אעראדראם, וואו עס ווערען דורכגעפיהרט עקספערימענטען מיט די ראקעטען.

ד"ר נעבעל האט אויסגעפונען די מעגליכקייט ארויסצושיסען א גאז (א געמיש פון וואסער-שטאף מיט וואסער-שטאף) מיט גיכקייט מיט 3,280 מעטער אין א סעקונדע. אויף דעם פרינציפ האט ד"ר נעבעל אויפצובויען א ראקעטע, וואס וועט קענען דורכמאכען די שטרעקע בערלין—מאסקווע אין קנאפע עלף מינוט!

די ראקעטען זענען געצוואונגען צו פליהען אין די הויכע ספערען, דארטען, וואו די לופט איז זעהר שיטער. אין די נידעריגע ספערען איז די לופט געדיכט און דער ווינד ווייזט ארויס א שטארקען ווידערשטאנד — דאס שטערט דער לופט-שיף צו רעאליזירען א גרויסע שנעלקייט.

א פראנצויזישע עראפלאנען-פירמע "פארמאן", לייענען מיר די טעג אין די בלעטער, האט בעשלאסען צו בויען מאנאפלאנען, וואס זאלען פערמאגען 3,500 פערד-קראפט און מיט וועלכע מען זאל קענען דרייסט פאהרען אין דער שיטערער לופט, אין דער סטראטאספערע — דאס וועט דערמעגליכען צו פערשנעלערן אין א גרויסער מאס די בעוועגונג פון דער לופט-שיף.

די ראקעטען נאוויגאציע איז באזירט אויף אנ'אנדער פרינציפ: די פאסאזשירען זעצען זיך אויס אין פעסט-פערוויגעלטע וואגאנעס, וועלכע ווערען צוגעטשעפעט צו דער ראקעטע, וואס שליידערט זיי אריבער אין עטליכע מינוטען פון איין עק וועלט ביז'ן אנדערן. די פאסאזשירען זענען פאר דער גאנצער צייט פון דער רייזע שטרענג איזאלירט פון דער ארומיגער וועלט און אטעמען מיט קינסטליכע לופט.

— וואס טוט מען אבער מיט'ן מחבל פון דער סטראטאספערע — קאסמישער שטראהל?

וויבאלד, אז ער קען דורכלעכערן א בליי-ערנע וואנד פון 5 פוס די דיק איז דאך זעהר מעגליך, אז ער איז אויך מסוגל צו טויטען אויף אנ'ארט יעדען בעל-חי, וועלכער וואגט נאר אריינצודרינגען אין זיין קעניגרייך!

פראפעסאר פיקאר האט געדארפט זיך בעקאנען מיט דער מעכטיגער פיזישער קראפט, וועלכע הערשט אין די הויכע וועלטען און אזוי ארום ארויסטראגען א בעשלוס, צי דער "ראקעטען-חלום" קען טאקע פערווירקליכט ווערען אין פראקטישען לעבען.

דער ערשטער פליה אין הימעל האט נישט אריינגעבראכט קיין קלארקייט אין דער דאזיגער פראגע. די ערשטע עליה איז געוועזען בעגלייט מיט שטרויכלונגען.

פראפעסאר פיקאר האט צוליב געוויסע דעפעקטען אין דער קאנסטרוקציע פון דער גאנדאלע, נישט געהאט די מעגליכקייט זיך צו שטעלען אין דירעקטען קאנטאקט מיט דער ארומיגער, אויסערליכער וועלט — ער האט זיך געמוזט בעגנוגענען מיט די בעאבאכטונגען, וואס האט זיך איהם איינגעגעבען דורכצומאכען אין דעם שטרענג-איזאלירטען שטח פון דער אלומיניום-פאס. די אפאראטען, וואס האבען איהם געדארפט פערבינדען מיט דער אויסערליכער ארומיגער וועלט האבען נישט פונקציאנירט. און צוליב דעם טעם זענען די וויסענשאפטליכע דערגרייכונגען פון פיקארס ערשטער עליה אין הימעל בעדייטענד פערמינערט געווארען.

איצט האט דער "הימעל-רייזענדער" אויסגעבויט א נייע פאס — אלע פריהערדיגע דעפעקטען זענען בעזייטיגט געווארען און בעלאדען מיט די דערפאהרונגען פון דער ערשטער נסיעה לאזט זיך דער וועלט-בעריהמטער בריסעלער פראפעסאר א. פיקאר ווידער אויף א רייזע אין הימעל!

אויער-רינגלעך-גנב'טעס

(2) זייט א געוויסער צייט ווערען אין לאדז באטירט א סך פאלען פון בעראויבען קליינע קינדער, וואס טראגען אויער-רינגלעך.

נישט אכטענדיג דערויף, וואס א סך אזעלכע גנב'טעס זענען ארעסטירט געווארען — ווערען דאך די אויער-רינגלעך-גנבות פארטגעזעצט.

נעכטען איז ווידער געקומען אין קאמיסאריאט אריין א געוויסע מאריא קאקאנסקא (פון ביערגונאווא 9) און געמאלדען, אז ביי איהר 5-יעהריגע טעכטערל קאזשיא, האט עמיצער א פרוי ארונטערגענומען א פאר גילדענע אויער-רינגלעך אין דעם ווערט פון 40 זלאטעס.

אכטונג אקאדעמיקער,

וואס ווילען פאהרען אין אויסלאנד שטודירען

דאס אקאדעמישע עמיגראציאנס-ביורא ביים הילפס-פעראיין פאר יודישע סטודענטען פון פוילען, שטודירענדע אין אויסלאנד, ווארשע עלעקטאראלנע 8 וואוינונג 25, טעל. 249-03 אפטיילונג אין לאדז, גדאנסקא 40, טעל. 247-01, אפטיילונג אין לעמבערג, שייניאכי 1, ווי אויך אפטיילונג אין פראגא טשעסקא, איז דערמיט מודיע, אז די איינשרייבונגען אויף די הויך-שולען אין אויסלאנד האבען זיך שוין אנגעהויבען. כדי צו דערלייכטערען דאס אננעמען ווערט עמפפוילען ווי אמשנעלסטען באלייגען די דאקומענטען.

דאס אקאדעמישע עמיגראציאנס-ביורא ערטיילט אויספיהרליכע אינפארמאציעס וועגען די בעדינגונגען פון די סטודיעס אין אויסלאנד, דערלעדיגט דאס אויפנעמען אויף אויסלענדישע אוניווערזיטעטען, גיט ארויס אינטערנאציאנאלע אקאדעמישע לעגיטימאציעס (צ. י. ע.) און דערלעדיגט וויזעס פאר ח"ח. פון דער פראווינץ. אקאדעמישע הנחה-רייזעס אויף סטודיען אין אויסלאנד — דייטשלאנד, בעלגיען און פראנקרייך ווערען ארגאניזירט אויף פאלגענדע טערמינען: אין סעפטעמבער 24,21,17, אין אקטאבער 5, 12, 19, 26, 27, 29, 31, אין נאוועמבער 2, 5, 9, 12, 16, 19, 23, 30, אין דעצעמבער 7. ספעציעלע גרופען פאהרען אין נאנסי אין אקטאבער 19, 26 און נאוועמבער 2.

אין אלע אויבענדערמאנטע ענינים דארף מען זיך ווענדען צום אקאדעמישען עמיגראציאנס-ביורא אין ווארשע, עלעקטאראלנא 8 וואוינונג 25, טעל. 249-03, אפטיילונג אין לאדז גדאנסקא 40, טעל. 247-01, אפטיילונג אין לעמבערג, שייניאכי 1, און אפטיילונג אין פראגא טשעסקא.

גאטעספעלד'ס "פרנסה"

ביי דער ווילנער טרופע

ביי אנ'איבערפילטען זאל איז נעכטען פארגעקומען די פרעמיערע פון ה. גאטעספעלד'ס גלענצענדער מוזיק קאמעדיע א. נ. "פרנסה".

די שפיל פון די "ווילנער" אין דער דאזיגער אויסערגעווענהליך-פרייליכער קאמעדיע האט שטארק אויסגענומען, און פון דער פרעמיערע איז געווען צו זעהן, אז דער ערפאלג איהרער איז א געזיכערטער!

אין דעם 3 טען אקט איז דא א רעווי-טייל מיט פרייליכע געזאנג און טאנץ-נומערן.

היינט — "פרנסה".

DR. MED. J. LUBICZ

כירורג-ארטאפעד

פאלודניאווא 9, טעל. 183-17

קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער

איינענע פראצאווניע פון זעמפליכע ארטאפעדישע אפאראטען ווי: חקלארקעס אויף פלאטפוסען, קינסטליכע הענד און פיס, גארסעטען א. אז. וו.

נעהמט אן פון 2.30 ביז 4.30 נאכמיטאג.

ערפאלג פון מרים קאראלאווא אין פילהארמאניע

וואקסט מיט יעדען טאג

מיט יעדען טאג ווערט גרעסער דער ערפאלג פון די גלענצענדע ארטיסטין מרים קאראלאווא, וועלכע האט זיך זעהר בעליבט געמאכט מיט אירע גאסטשפילען אין פילהארמאניע. היינט ווערט ווידער געגעבען "אהן א מאמע" פון זאלאטאראווסקי מיט מרים קאראלאווא אין דער הויפט-ראלע. צום שלוס א גרויסער קאנצערט מיטן אנטייל פון די בעליבטע מרים קאראלאווא, ס. קאמבאראוו און אדאלף טעפנער צוזאמען מיטן גאנצען אנסאמבל פון פילהארמאניע.

מארגען, דאנערשטאג ווערט נישט געשפילט.

פרייטאג ווערט געגעבען נאר 1 מאל גאלדפאדענס היסטארישע אפערעטע שולמית מיט קאראלאווא, קאמבאראוו אין די הויפטראלען.

ווער ס'בעזוכט "העלענובעק", — דער ווערט א פריינד און סימפאטיקער! — ווייזט ארויס די סימפאטיע, און קויפט די

היינטיגע אפצייכנונג!!!

ראדיא-פראגראם

מיטוואך, דעם 3 אויגוסט

11,58 צייט-סיגנאל, 12,10 טעגליכע פרעסע-איבערזיכט, 12,40 מעטעאראלאגישער קאמוניקאט, 12,45 גראמאפאן-פליטען, 3,40 פראגראם פאר קינדער. 3,53 טראנסמיסיע פון ווילנע, 4,05 גראמאפאן-פליטען, 4,35 קאמוניקאט פאר פישער און שיפער, 4,40 רעפעראט, 5,00 נאכמיטאג-קאנצערט, 6,00 רעפעראט, 6,20 לייכטע מוזיק, 7,15 פערשידענעס, 7,35 ראדיא-פרעסע, 7,45 קאמוניקאט פון דער לאדזשער האנדעלס-קאמער, רעפערטואר פון די טעאטערן, 8,00 פילם-מוזיק, 8,30 ליטעראריש פערטעלשעה, 8,50 וויאלאנטשעל-רעטשיטאל, 9,05 קאנצערט, 9,30 קאמער-מוזיק, 10,00 טאנץ-מוזיק, 10,25 גראמאפאן-פליטען, 10,00 פרעסע-בעריכט, 10,05 קאמוניקאט פאר לופטפליה-קאמוניקאציע, 10,10 אוידיציע, 10,40 ספארט-ידיעות, 10.50 טאנץ מוזיק.

אויסלאנד

3.30 דאווענטרי — סימפאנישער קאנצערט. 7.45 שטראסבורג — אפערעטקע. 8.00 וויען — קאנצערט, טר. פון זאלצבורג. 8.00 האמבורג — סימפאנישער קאנצערט. 8.45 רוים — אפערע. 9.00 בודאפעשט — קאמפאזיטארען-קאנצערט.

AMBULATORJUM WENEROLOGICZNE

przy lecznicy ZGIERSKIEJ 17

נעהמט אן טעגליך ספעצ. ארצט

Dr. H. ROZANER

פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען, מענער-שוואכע פון 1–2 בייטאג.

יודיש-פוילישע געז.

ליה-ביבליאטעק

אויפ'ן נאמען פון

א. אייזענשלאס

לימאנאווסקי (אלעקסאנדראווסקא) 15

די ביבליאטעק איז אפען פרייטאג, שבת און זונטאג פון 5 ביז 9 אווענד. מאנטאג, דינסטאג, מיטוואך און דאנערשטאג פון 7 ביז 10 אין אווענד.

מיטגלידער-אפצאהל 80 גראשען א חודש

פאר ארבייטסלאזע 60 גראשען א חודש

טעאטער "סקאלא" 15 שרודמיעסקא 15 — קינסטלער-אנסאמבל! — טעאטער "סקאלא" 15 שרודמיעסקא 15

פון ווילנער און ווארשעווער ארטיסטען

אונטער דער קינסטלערישער לייטונג פון מארק ארנשטיין.

היינט, מיטוואך, דעם 3-טען אויגוסט, 9 אווענד

לעצטער הומאריסטישער אווענט

א. נ.

מאן, ווייב, געליבטער

פראגראם:

1) הינטער-קוליסען-סודות — קאמעדיע אין 1 אקט
2) מאמע מאך מיר חתונה — קאמישער דועט מיט געזאנג
3) פאלקס- און כאראקטער-לידער — יוסף סטרוגאטש
4) "דער צעבונטעוועטער לץ" — ש. בליאכער
5) סטרונעס — שמואל לאנדוי
6) מנחם-מענדל'ס גליקען — לייב שריפטזעצער
7) צוויי טויבע — קאמעדיע אין 1 אקט
8) "אנטעק-וואויאט" — קאמישע סצענע — ח. בוזגאן
9) מאן, ווייב, געליבטער — פארס אין 1 אקט
10) דועטען, קווארטעטען, אנסאמבל.

מיט אנטייל פון ערשטקל. ארטיסטען-אנסאמבל: בארסקא-פישער, שילער רבקה, ראזענבלום דבורה, בוזגאן חבל, בליאכער שבתי, לאנדוי שמואל, מעלניק נחום, סטרוגאטש יוסף, שריפטזעצער לייב. אדמ. לייטונג: אסס. טעכנ. לייטער: ק. גוטמאן. סופליאר: מ. אייזענבערג.

אכטונג: דאנערשטאג, דעם 4-טען אויגיסט ווערט צוליב געגעראל-פראבע "די קייטען" — נישט געשפילט.

פרייטאג, דעם 5 אויגוסט, גרויסע פייערליכע פרעמיערע

צום ערשטען מאל אויף דער יודישער ביהנע ה. לייוויק'ס גרויסע ווערק

"די קייטען" — אין 3 אקטען — רעזשי — ח. בוזגאן.

1-טער אקט: קאטארגע-רעזשים, און דאס אנטלויפען פון תפיסה.
2-טער " : הונגער-שטרייק און רעוואלוציע.
3-טער " : ברודער-קאמף זוגן די נקמה פון צארס דינער.

בילעטען אין קאסע פון 11—1 און 5—9. דאס טעאטער איז מעכאניש ווענטילירט און ס'איז זעהר קיהל

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער, ווייבער און קינדער, פערשידענע קאַליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיס

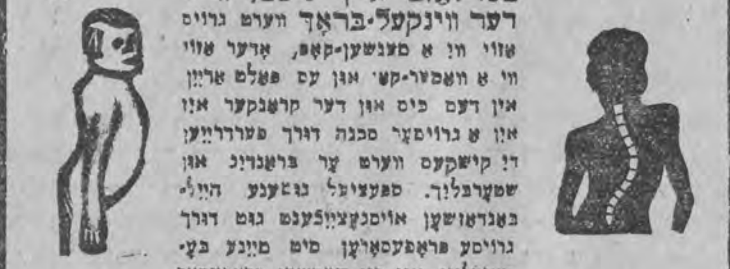

פערלאָזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראַך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאָפּ, אָדער אזוי ווי א וואַסער-קאַ׳ אונ עס פאַלט אַריין אין דעם פיס און דער קראַנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראַנדיג און שטאַרבליך. ספּעציעל גוטע היילבאַנדאַושען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פראָפעסאָרען מיט מיינע באַהאַנדלונג און פון דײַטשען פראָפעסאָר דאָקטאָר בראַבירעווינר בעזײַטיגען זיכער דעם שווערסטען און געפעהרליכסטען ברוך. אויך פאר הויקערס, ליײַטגנגען מיט היײל-גארסעטען און אפּאַראַטען פאַר פערקרימטע פיס און פלאַט-פיס, ספּעציעלע איינלאַגען אין די שוך קינסטליכע גוטענע פיס און הענד, גוטענע זאָקען, פאר די גרעסטע קראַנקע אָדערן. עמפּפאַנגט פון 9 ביז 1 בײַטאָג און פון 3 ביז 7 אין אָוונט.

ארטאפּעדישע אַנשטאַלט

Specialist J. RAPAPORT, Ortoped

von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10, tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאָס פערזענליכע ערשײַנען פון די קראַנקע איז אונבעדינגט נויטיג. דיפּלאָמען האָבען אויסגעשטעלט פאָלגענדע אוניווערזיטעטס-פּראָפעסאָרען: פּראָפ. ד״ר באַראַנטש, פּראָפ. ד״ר י. מאַרישלער, פּראָפ. ד״ר בר. קיפּראַנאַוסקי און אויך אנדערע.

מיר נעהמען אויך אָן פערזיכערטע פון דער קראַנקען-קאַסע.

דאַנקזאַגונג.

דעם ה׳ דיר. י. ראַפּאָפּאָרט, דעם ספּעציאַליסט פון דער היײל-אָרטאָפּעדיע, וואוינהאַפט אין לאָדז, וואָלטשאַנסקאַ 10, דאַנק איך הערצליך פאַר׳ן אָפּראַטעווען מײַן קינד פון א שווערער פערקריפּלונג (פּאַראַליוש פון די פיס) דורכ׳ן פערלעגען א ספּעציעלען היײל-אָרטאָפּעדישען גאָרסעט לויט זײַן מעטאָדע. דאָס קינד איז איצט גענצליך געזונד און גלײַך.

(—) **Szklarowie.**

Samochody

i motocykle używane. Kupno, sprzedaż, komis zamiana. Auto-Agencja Gdańska 82 tel. 189-28

שייטלען

מיט פּאַריזער שרינגדען און פערטיגע שייטלען ווערען ערשטקלאַסיג און רעיעל אויסגעפיהרט אויך אנדולאַציע

ביי הערש, סקווערא 15.

Zapisy do wszystkich klas

7 kl. koedukacyjnej prywatnej Szkoły Powszechnej oraz do powstającego

Gimnazjum Męskiego Humanistycznego

Zenona Poznera

przyjmuje kancelarja przy ul. ZAWADZKIEJ Nr. 1 III p. tel. 237-27

od dnia 1 sierpnia w godz. 10—12 rano i 16—18 po poł.

Czesne w przedszkolu:	—	20.—	Zł. miesięcznie
Oddziały I. II,	—	25.—	„ „
„ III. IV.	—	30.—	„ „
„ V. VI. VII.	—	35.—	„ „
Klasy: IV. V.	—	40.—	„ „
„ VI. VII.	—	45.—	„ „

Dzieci urzędników komunalnych i państwowych korzystają z zniżki. 4620

לעטשניצע

פון דאקטוירים=ספּעציאַליסטען

17 זגיערזשער 17, טעלעפאָן 116=33

ס׳נעהמען אָן דאָקטוירים פון אַלע ספּעציאַליטעטע ד״ר גאָלדשטיין=פּאָלאַק, ד״ר יוסטמאַן, ד״ר מ. קאַנטאָר, ד״ר ציעגע, ד״ר ראַקאָווסקי, ד״ר ראָזענצווייג, ד״ר רוזשאַנער, ד״ר ווײַנבערג, ד״ר סטופּעל, צאָהן-ארצט גראַדזיענטשיק=קאַראַשיאָווא ווי אויך וויזיטען אין שטאָט.

רענטגען-בעשטראַלונגען, קווארץ, דיאַטערמיע, עלעקטריזאַציע און ערצטליכע אַנאַליזען.

Dr. Robinzon

אָרדינירט אין פּאַדעמביע

ווילאַ וויעטשאָרקאָווסקי.

די ערשטע יודישע

ראָהמען-פאַבריק

פון י. צווייליך, לאָדז,

באַרוטאָוויטשאַ 11, (אין הויף)

עמפּפעהלט צו פאַבריקס=פּרייזען זעמטליכע איינראַהמונגען אין

ראָהמען

לייסטען סטיל אָוואַל

ווי אויך לייסטען צו טאַפּעטען און גאַרדין-קאַסטען אין א גרויסען אויסוואַהל.

ENGLISH

פאַראַנפענגער און פאָרטגעשריטענע. קאָנווערסאַציע, ליטעראַטור ערטיילט א פעהיגער פּעדאַגאָג. — אָפערטען אין אדמיניסטר. פאר "Mir"

SANATORJUM „PALACE"

פאַר דערוואַקסענע און קינדער אין כעלמי (הינטער לאָדז)

נעמט אָן אַלעראַרט קראַנקע און רעקאָנוואַלעסצענטען.

אויפזיכט פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען.

היײל-בעדער. טעראַסען צו זון-לופט-בעדער וועראַנדעס פאַר ליעזשאַקעס. היײל- און אָטעם-גימנאַסטיק. טעניס-שפּיל און אַנדערע פערגניגונגען. — לויפענד וואַסער אין די צימערן, שעהנע געגענד אין מאַסנאָווע וואַלד.

אידעאַלע אַברוה=בעדינגונגען.

Dyrektor

Dr. RAKOWSKI. 3057

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפער און הויט-קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע

אַנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40

נעמט אָן פון 8—11 און פון 5—9 אָוו.

זונטאָג און יום-טוב פון 9—1 פאַרמ.

בעזונדערער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען

אַכטונג, צייטונגס-פערקויפער!

דינסטאָג, ד. 9/8, פּינקטליך 7 אָוו. קומט פאָר אין לאָקאַל פון קליינהענדלער-פעראיין, פּאָמאָרסקאַ 15

אַ אַלגעמיינע פערזאַמלונג

פון די מיטגלידער פון יודישן צייטונגס-פערקויפער-פעראיין מיט פאָלגענדער טאָג-אָרדנונג: 1) די לאַגע אין פעראיין און די לאַגע אין פאַך; 2) בעריכט פון דער קאָמיסיע; 3) וואַהלען פון א פערוואַלטונג, קאַנדידאַטען און רעוויזיאָנס-קאָמיסיע; 4) פערשידענעס.

בעמ.: אַלע צייטונגס-פערקויפער מוזען פּינקטליך קומען.

די אָרגאַניזירונגס=קאָמיסיע פון יוד. צייטונגס-פערקויפער-פעראיין אין לאָדז.

קויפט נור פון די 1-טע קוועלע

גרויסער אויסוואַהל

שפּאַצירוואַגענס אייזען - ניקעל- בעטען מאַטראַצען

ספּרענזינאָווע "Patent" ווידזשימאַטשקעס אַמעריקאַנער

צו בעקומען אין פאַבריקס-לאַגער

„DOBROPOL", Łódź

Piotrkowska 73 (אין הויף)

פּאָראַדניאַ

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען

זאַוואַדזקאַ 1.

נאָר פאַר ווענערישע הויט-קראַנקה. און מענער-שוואַכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראַלאָגישע און נערוועז-קראַנקהייטען.

קוואַרץ-לאַמפּ. עלעקטרישער הייל-קאַבינעט ראָסמעטיק.

-- טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אָוונד. --

פון 11 ביז 12 ביי טאָג און פון 2 ביז 3 נאָכמ. נעמט-אָן אַ פרוי-דאָקטאָר נור קינדער און פרויען.

זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג.

— בעזונדערער וואַרטע-צימער פאַר פרויען

וויזיט 3 זל.

מיליטער=פליכטיגע

אַקאַדעמיקער (סטודענטען).

וועלכע נויטיגען זיך אין עצות אין אַלע מיליטער-אַנגעלעגענהייטען, דאַרפען זיך ווענדען צום לאַנגיעהריגען מיליטער-בעאַמטען

ב. מאָז.

פּעטריקאָווער 10

Mieszkanie

2 pokoje z kuchnią

z wszelkiemi wygodami

POSZUKIWANE

Oferty z podaniem warunków i adresu do administracji sub. J. S. 4197

ווערקשטעטער פון שירמס און שפּאַציר=שטעקענס

ס. פייגענבוים,

לאָדז, באַרוטאָוויטשאַ 19

עמפּפעהלט אין א רייכען אויסוואַהל פון קאָלירטע דאַמען- און מענער=שירמס און שטעקענס צו קאָנקורענץ-פּרייזען.

נעמט אָן אַלערליי רעפּעראַטורען פון שירמס און שטעקנס

אויטאָגענישע שווייסונגען

מעטאַל=בעאַרבייטונגען

שלאָסעריי=אַרבייטען

מאַשינען = טיילען

פיהרט אויס ביליג

J. REDER, Łódź

קאָנסטאַנטינער 11/13

(רוג זאַכאָדניאַ)

מאַשין=לעכער

ווערן אָנגענומען אויסצונייען ביי

ג. נאַרדמאַן, שרודמיעסקאַ 8

קליינע אַנאָנסען

1 זלאָטי

פאַר א אַנאָנס ביז 15 ווערטער

פרייע פאָסטענס

אַנ׳אָרט צו אַרבייטען קען בעקומען א וועשנייהערין אָדער א שטיקערין פאַר א צוגענגליכען פּרייז. צו ערפאַהרען שרודמיעסקאַ 58, ביי פאַבריקאַנט. 4623

Dr. med. Haltrecht

ספּעציאַל=אַרצט פאַר הויט= און גשלעכטס=קראַנקהייטען

פּיעטריקאָווער 10, טעל. 245=21

נעמט אָן פון 12.30 ביז 1.30 און פון 5—9 אָוו.

זונטאָג פון 10—1 בייטאָג.

פאַר אונבעמיטעלטע - לעטשניצע - פּרייזען.

Dr. HELLER

ספּעציאַליסט פאַר הויט, ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע

טראַוגוטאַ 8, טעל. 179=89

נעמט אָן ביז 10 פריה און פון 4—8 אָוונד. פאַר פרויען הבעציעל פון 4—5 נאָכמיט.

פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פּרייזען.

Dr. med. W. Eychner

אַקושעריע און פרויען=קראַנקהייטען

וואָלטשאַנסקאַ 4 איצט 4 צעגעלניאַנאַ

(נעבען קינא „טשאַרי") טעל. 134=72

נעהמט אָן פון $2\frac{1}{2}$—4 און פון 7—8 אָוונד

קלעפּסידרעס

צו זעהר ביליגע פּרייזען

בעהמט אָן די דרוקעריי פון

„נייעם פאָלקסבלאַט"

די קלעפּסידרעס ווערען איז משך פון 1 שעה אויסגעפערטיגט און פונאַנדערגעקלעבט איבער דער שטאָט.

אַבאָנעמענטס-פּרייז: אין לאָדז — 5 זל. א חודש מיט צושטעלען א היים. אויף דער פּראָווינץ 6 [illegible] א חודש אין אויסלאַנד — 8 זל.
[illegible] די אַנאָנסען אין דער [illegible]
די אַדמיניסטראַציע איז אָפען טעגליך אין [illegible]

אַנאָנסען-פּרייז: פאַר׳ן מעקסט—18 גר. פרייטאָג און ערב יו״ט—24 גר. אין דער [illegible] 8 שפּאַלטען
אין מעקסט—40 . . . . 60— . . . . 4 .
[illegible] 12— . . . . 18— . . . . 8 .
[illegible] 50 [illegible] 100 [illegible] 10 גר. 8 [illegible]

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółka z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Banastowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kr[illegible]

Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 81.